

Statutární město Ostrava, Archiv města Ostravy

STOLETÍ PLNÉ ZVRATŮ aneb Ostrava ve 20. století

Námět, scénář, texty: Radoslav Daněk, Jozef Šerka, Antonín Barcuch,
Šárka Glombíčková, Martin Juřica, Jaroslava Novotná, Blažena Przybylová

OSTRAVA 1267 — 2017

Velká Ostrava

Jednání o vzniku Velké Ostravy sloučením 14 moravských a slezských obcí s Moravskou Ostravou byla zahájena již v roce 1919. K obdobným procesům docházelo v té době v řadě velkých měst ČSR (1919 Velká Olomouc, Velké Brno, 1922 Velká Praha, 1924 také Velká Plzeň), přičemž hlavním cílem bylo zpravidla připojení velkého množství sousedních českých obcí k „poněmčeným“ historickým centrům výrazně posílit úlohu českého živlu. Integrace měla ovšem též usnadnit řešení otázek urbanistických a přinést slučovaným obcím úspory, plynoucí z užívání společné komunální infrastruktury. Nejinak tomu bylo i na Ostravsku.

Záměr však záhy narazil na historické zemské hranice, protože slučované obce byly většinou průmyslové a přispívaly značnými částkami do zemských rozpočtů, nechtěla se jich ani jedna z historických zemí vzdát. Kromě toho tu byla obava, že po přičlenění slezských obcí k Moravě by ve zbylém Slezsku zcela dominovali Němci a Poláci (Slezská Ostrava byla tehdy největším českým městem ve Slezsku). Připojení ke Slezsku bránil pro změnu nevyjasněný status Těšínska, o něž brzy vypukl ozbrojený spor se sousedním Polskem. Velká Ostrava vznikla proto po dlouhých jednáních až k 1. 1. 1924, a to jen sloučením sedmi moravských obcí – Moravské Ostravy, Přívozu, Mariánských Hor, Vítkovic, Nové Vsi, Zábřehu a Hrabůvky. Počet obyvatel přesto překročil 100 tisíc, takže Moravská Ostrava (takový byl i název nového celku) se stala velkoměstem.

Sedm slezských obcí na pravém břehu Ostravice (Slezská Ostrava, Hrušov, Muglinov, Kunčice, Kunčičky a Radvanice) se v roce 1924 také pokusilo o vytvoření Velké Slezské Ostravy, avšak tento záměr rychle ztroskotal na nepřekonatelných rozporech mezi politickými stranami v obecních zastupitelstvech.

V období okupace v roce 1941 došlo v podstatě k završení projektu z roku 1919. K Moravské Ostravě bylo připojeno dalších 8 slezských obcí (kromě sedmi výše uvedených ještě Heřmanice) a také 4 moravské (Stará a Nová Bělá, Hrabová a Výškovice), neboť již tehdy se uvažovalo o tom, že město se bude perspektivně rozšiřovat směrem na jih. Tato územní změna zůstala v platnosti i po osvobození v roce 1945; vzhledem k začlenění slezských obcí byl však z dosavadního názvu města o rok později vypuštěn přívlastek Moravská.

Počátkem 50. let získala prioritu bytová výstavba na území Poruby, Stará a Nová Bělá a Výškovice byly jako obce venkovského rázu v roce 1954 od Ostravy opět odloučeny a v roce 1957 je nakrátko následovala ještě Hrabová, začleněná do nově vzniklého okresu Ostrava-venkov. V témže roce byly naopak k Ostravě připojeny Poruba, Pustkovec, Svinov a Třebovice. Venkovský okres byl však zrušen již v roce 1960 a k městu se vrátila zpět Hrabová, nově přičleněny byly Bartovice a Martinov, na jehož území měl vzniknout nový masokombinát a také ústřední dílny dopravního podniku. Z důvodu intenzivní bytové výstavby byly v roce 1966 s městem opětovně sloučeny také Výškovice.

Poslední fáze integrace proběhla v letech 1975–1976, kdy byly ve dvou vlnách připojeny k Ostravě obce Stará a Nová Bělá a Proskovice, o rok později pak slezské obce Polanka nad Odrou, Krásné Pole a Plesná a také pět obcí z Hlučínska – Antošovice, Hoštálkovice, Koblov, Lhotka a Petřkovice.

Jozef Šerka

Jan Prokeš (1873–1935), sociálnědemokratický politik a po roce 1918 také předseda moravskoostravské správní komise, byl hlavním iniciátorem vzniku Velké Ostravy. V roce 1924 se stal vládním komisařem a posléze starostou města.

Co čekáme od Velké Ostravy.

Velká Ostrava moravská stala se konečně skutkem. V nejbližší době bude ustanovena zatímní komise 42 člené, která bude spravovat Velkou Ostravu a připravovat volby do řádné komise konečně. Nynejší komise skládají se bude ze zástupců všech stran politických, českých i německých. Česká většina je sice zajištěna, ale přes to nutno míti na paměti, že tato česká většina musí pracovat vážně a svorně. Čekáme tudíž od Velké Ostravy, že dosavadní české strany ustanou od politických štvanic a budou míti na zřeteli jediné prospěch a zájem našeho velkoměsta.

Po vzniku Velké Ostravy byl jako konzultační orgán vládního komisaře jmenován poradní sbor, který působil až do ustavující schůze řádně zvoleného zastupitelstva 17. 3. 1925. Zajištění české většiny v tomto samosprávném sboru, v němž měli Češi 43 zástupců z 60, bylo důležitou podmínkou, bez níž by se sloučení obcí nekonalo.

Protože již nedostačovaly prostory ve staré radnici, muselo zastupitelstvo Velké Ostravy zasedat zprvu v hasičské zbrojnici na Smetanově náměstí. Až v roce 1930 byla veřejnosti odevzdána budova Nové radnice na Prokešově náměstí.

Mor. Ostrava vstoupila do nové vývojové epochy

„Po třech letech 20. prosince bylo rozhodnuto, že obec Přívoz, Vítkovice, Mor. Hory, Zábřeh n. O., Nová Ves a Hrabůvka slouží se v jednu obec s městem Mor. Ostrava pod jménem Velká Ostrava. Vývoj ukázal, že tato sloučení přinesla prospěch všem připojeným obcím. V roce 1924 byla tato sloučení definitivně provedena a nově vytvořenému obvodu Mor. Ostrava, který vstoupil v platnost 1. ledna 1925, tímto rozhodnutím slouží se Ostrava městem se zvláštním statutem a je podřízeno přímo zemskému úřadu v Brně. Tímto rozhodnutím přivádí se nový obvod Mor. Ostrava a s ním se sloučí dalších osm obcí: Jan. in Heřmanice, Hrušov, Kunčice n. O., Kunčičky, Michálkovice, Muglinov, St. Bělá, Stará Bělá, Radvanice a Polanka nad Odrou. Všechny tyto obce pak dříve byly obce s politickými okresy moravsko-ostravskými: Nová Bělá, Stará Bělá, Hrabová a Polanka nad Odrou. Tímto rozhodnutím přivádí se správa významných obcí podle stávajícího statutu magistrátu města Mor. Ostrava. Pro město to znamená další významnou epochu v jeho vývoji.“

Důležitou správní změnou v roce 1941 bylo zrušení okresního úřadu a povýšení Moravské Ostravy na statutární město spravované magistrátem, který v přenesené působnosti vykonával i řadu funkcí státní správy. Postavení města se zvláštním statutem bylo potvrzeno i po roce 1945, v důsledku politických změn po únoru 1948 však byla kategorie statutárních měst zrušena. Ostrava získala statut opět až v roce 1969, od roku 1992 má také vlastní magistrát.

Nacistický vládní komisař města Moravské Ostravy, SS-Sturmabführer Emil Beier (1893–1985) byl člověkem se zkušenostmi z komunální sféry, které získal při práci v městském zastupitelstvu v Opavě. Je mu připisována hlavní zásluha na připojení dalších 12 obcí k Moravské Ostravě v roce 1941.

Severomoravská metropole roste

OSTRAVA (ská) — Za účasti předsedy České národní rady soudruha Evžena Erbana a primátora města Ostravy soudruha Eduarda Foltyna se konalo včera 26. plenární zasedání Obvodního národního výboru Ostravy 3 a mimořádné plenární zasedání Obvodního národního výboru Ostrava 4.

Na zasedáních se poprvé sešli poslanci těchto obvodů s poslanci místních národních výborů integrovaných obcí. V Ostravě 3 to bylo s poslanci místních národních výborů obcí Stará Bělá a Proskovice, a v Ostravě 4 s poslanci obcí Plesná, Krásné Pole a Polanka nad Odrou, které se od dnešního dne stávají součástí města Ostravy. K dnešnímu dni se tak severomoravská metropole rozrostla na 315 000 obyvatel a zvětší se o 46 čtverečních kilometrů.

Na mimořádném zasedání v Ostravě 4 vystoupil rovněž primátor Národního výboru města Ostravy soudruh Eduard Foltyna. „Budeme se snažit“ — řekl mj. —, aby se naše město rozvíjelo. Musíme

U obcí připojených v letech 1975–1976 byla důvodem většinou přirozená spádovost a dojíždka obyvatelstva, u některých také plánovaná hromadná nebo individuální bytová výstavba. U obcí z Hlučínska hrála svoji roli rovněž doprava (výstavba dálnice, splavnění řeky Odry) a s tím související projekty (mj. přístavní kapacity v Koblově, ropná rafinérie v Antošovicích).

Habsburská monarchie

Ještě na samém počátku 20. století bylo Ostravsko součástí mnohonárodnostního podunajského soustátí rozkládajícího se na území o více jak 670 tisících km² a čítajícího přes 50 milionů obyvatel. Těto mohutné říši uprostřed Evropy vládli panovnický rod habsbursko-lotrinský, jehož moc byla omezena parlamentním systémem. Ačkoliv se monarchii později začalo v českém národním prostředí hanlivě přezdívat „žalář národů“, zrovna právě český národ se v dobách Rakouska-Uherska mohl nerušeně rozvíjet a politicky, hospodářsky i kulturně emancipovat do podoby svébytného moderního společenství.

Ostravsko bylo jednou z nejdůležitějších průmyslových oblastí habsburské monarchie s vysokou koncentrací zejména báňského, hutního a chemického průmyslu. Jednalo se o region národnostně a kulturně smíšený, v němž vedle většinových Čechů žili také početní Němci, Židé, Poláci a další etnické a jazykové skupiny. Moravská Ostrava už byla z hlediska počtu obyvatel druhým největším městem na Moravě a docházelo u ní k stále zjevnější aglomeraci s okolními moravskými i slezskými obcemi. Explozivní populační růst a stavební rozvoj ostravských obcí na počátku 20. století vedl u několika z nich k povýšení na město (Mariánské Hory, Vítkovice), respektive na městys (Michálkovice, Hrušov). Polské Ostravě, přestože již byla druhou nejlidnatější obcí ve Slezsku, se však zatím postavení významnějšího politického ani hospodářského centra nedostávalo.

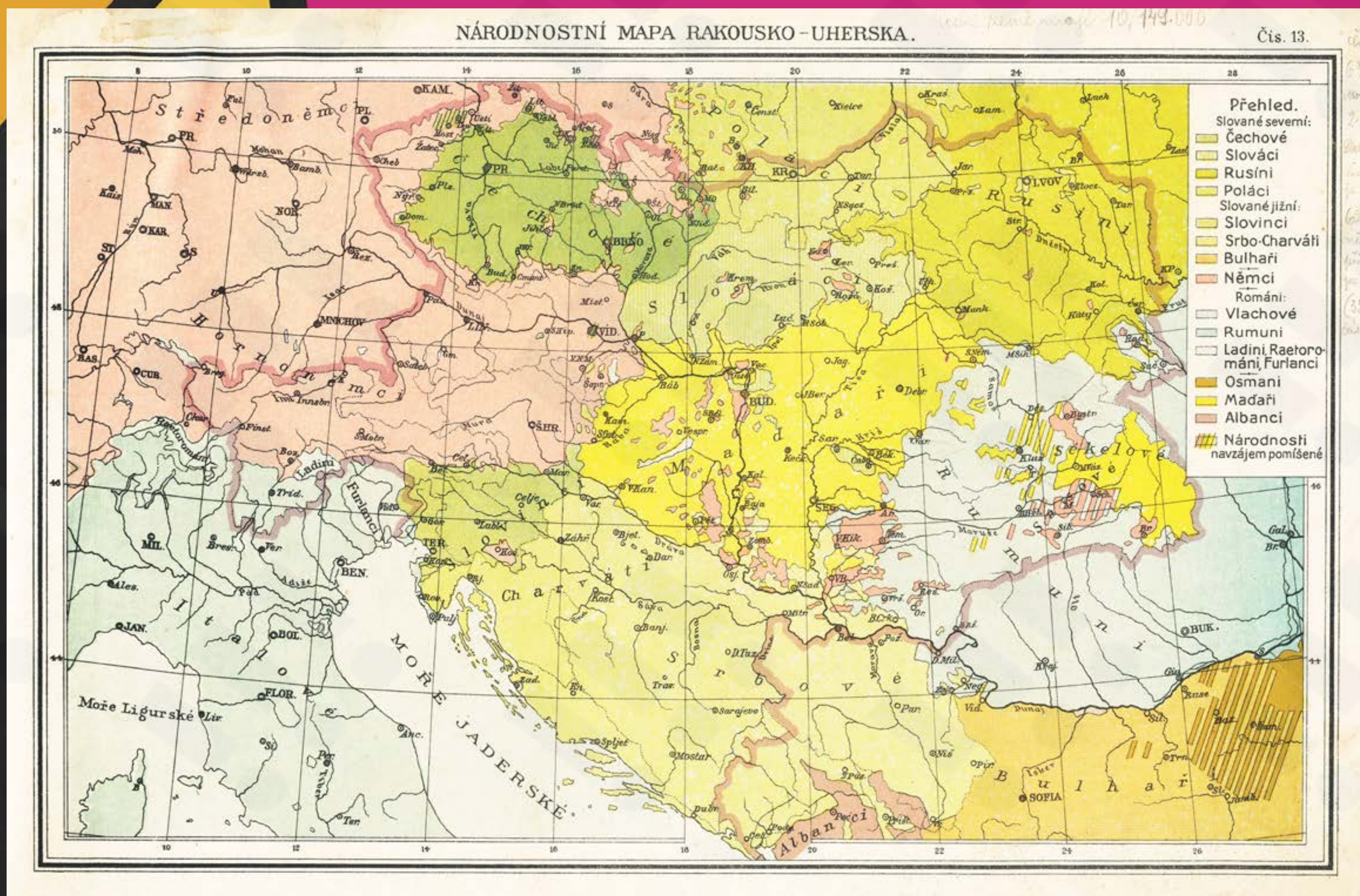
V každodenním životě se zde odrážely obecné problémy té doby. Byla to v první řadě vzedmutá vlna nacionalismu, která se projevovala zvláště vyhrcočeným česko-německým konfliktem a která rozkládala

vnitřní soudržnost státu. Stejně tak se stávala velmi ožehavou sociální otázkou, kdy se nejnižší vrstvy společnosti stále intenzivněji domáhaly svých práv, usilovaly o zlepšení životních a pracovních podmínek a současně požadovaly demokratizaci veřejného prostoru a rovnoprávné postavení v něm.

Počátek 20. století byl dobou mohutného technického a technologického rozvoje, charakterizovaného hlavně elektrizací a motorizací. Elektriina byla nejen zaváděna k pohonu strojů v průmyslové výrobě, ale v dopravě na ni byl převáděn např. též provoz tramvají na ostravských lokálních drahách. Pokrok se projevoval v modernizaci městské infrastruktury i v rostoucí vybavenosti běžných domácností, obecně ve zvyšující se životní úrovni a standardu bydlení. Díky vynálezu spalovacího motoru se rychle rozvíjelo letectví a automobilismus.

V hospodářské sféře docházelo k čím dál větší koncentraci výroby a kapitálu, která ve svých důsledcích ztěžovala existenci střednímu živnostenskému stavu. Ekonomický růst průmyslových gigantů, jako byly Vítkovické železárny, byl nesen těž zvýšenými výdaji státu na zbrojení. To souviselo se zahraniční politikou Rakouska-Uherska, jehož velmocenské postavení na evropském kontinentě upadalo a které se stále více orientovalo na problematický Balkán. Tamní územní zisky sice přinášely nové hospodářské možnosti mj. i pro ostravské firmy, zároveň však šlo o prostředí politicky velmi nestabilní a rizikové.

Radoslav Daněš

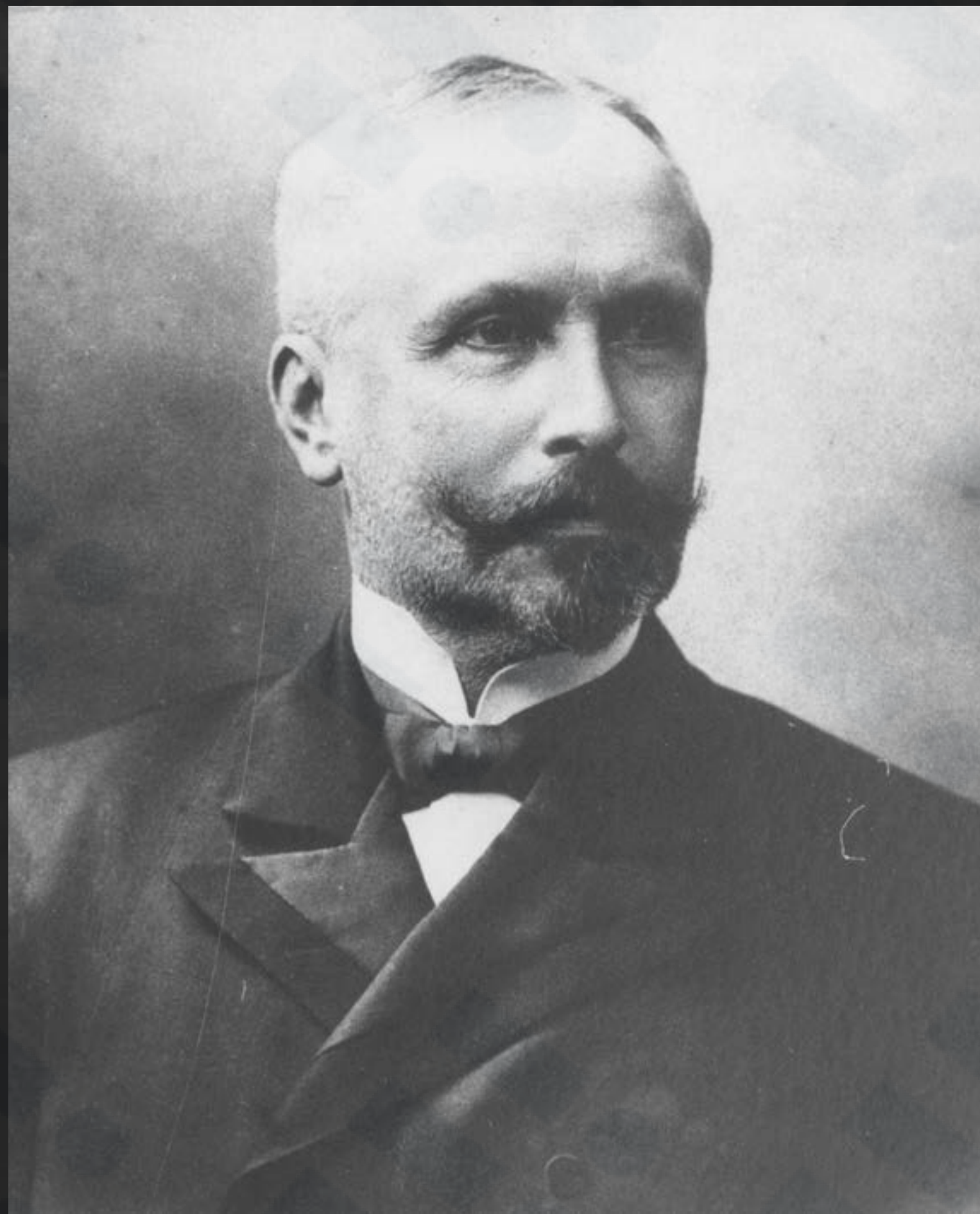
Na počátku 20. století by ještě žádnému Ostravanu nepřišlo vůbec na mysl, že by mohl být příslušníkem jiného státu než Rakouska-Uherska. Tato konstituční monarchie byla respektovanou evropskou mocností i unikátním útvarem, v němž vedle sebe žilo množství rozličných národů, kultur a náboženství a v němž si modernita a průmyslová vyspělost Západu podávala ruce s civilizací i hospodářskou zaostalostí Východu.

Asi tři čtvrtiny obyvatel Ostravska byli námezdní dělníci. Nejúčinnější zbraň k prosazení sociálních požadavků (zkrácení pracovní doby, zvyšování mezd) byla stávka. Měli však také požadavky politické - na táboru lidu na Hornopolské ulici 5. 11. 1905 demonstrovalo pod vlivem revoluce v Rusku asi 15 tisíc lidí za všeobecné a rovné volební právo. Demokratická reforma volebního systému pro volby do říšské rady byla zavedena roku 1907.

Až posvátné úctě a autoritě se u většiny obyvatel habsburské říše těší panovník, který stál nad národnostmi, politickými stranami i sociálními třídami. Byl jedním z nejdůležitějších jednotících prvků ve státě a ve společnosti. Takto Ostravané slavnostně vítali císaře Františka Josefa I. na Hlavním náměstí při jeho návštěvě města 28. 6. 1906.

Starostou Moravy a Ostravy od roku 1901 až téměř do rozpadu habsburské monarchie byl advokát Gustav Fiedler (1849–1936), evangelik a německý liberál. Volební systém tehdy na komunální úrovni vyžadoval vzdělání a bohatství, proto radnici dlouhodobě ovládli místní Němci. Město se prude modernizovalo, ovšem na úkor vyššího zadlužení. Toto obrátne využívala česká politická opozice, která vedení radnice ostře kritizovala.

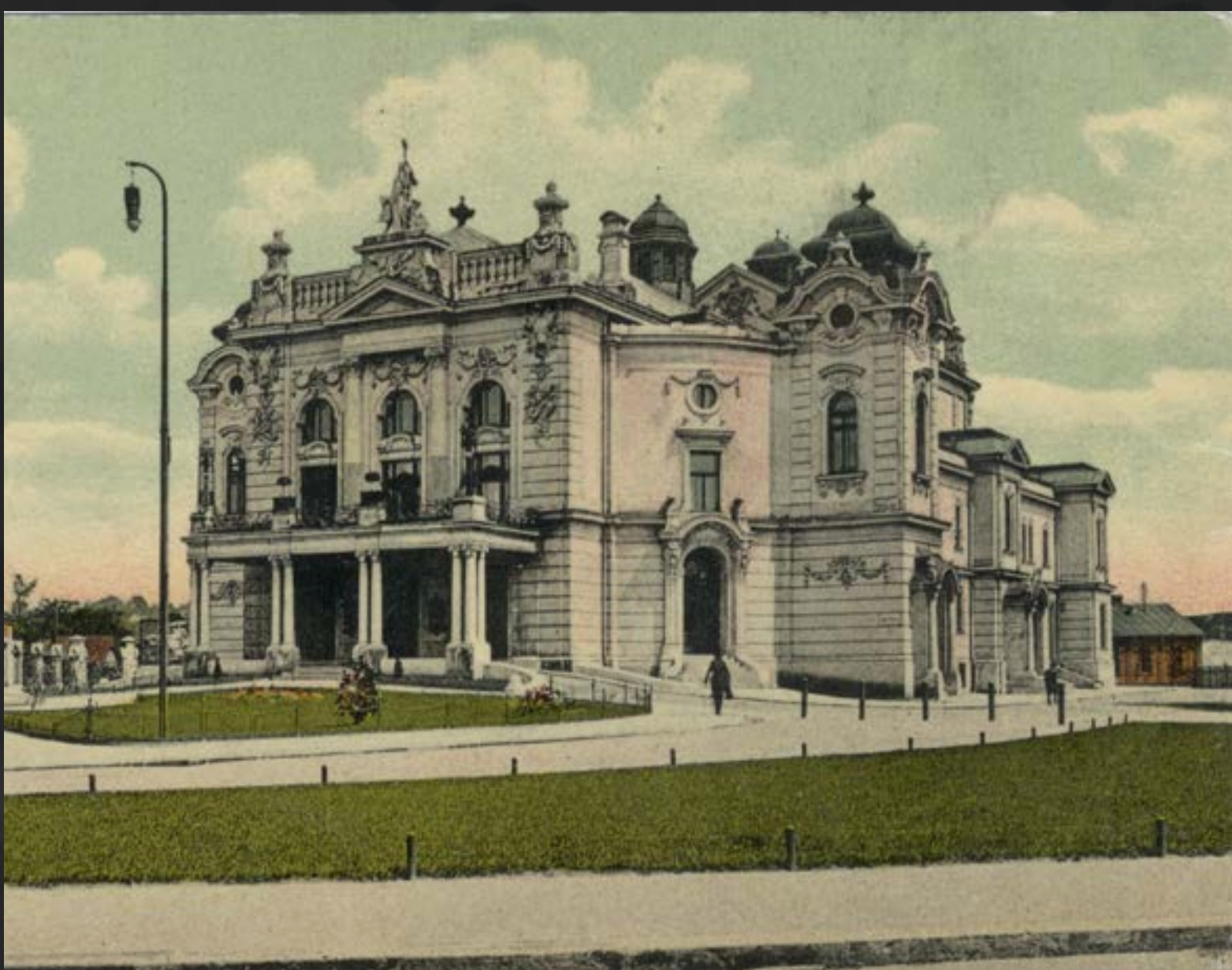
Na počátku 20. století probíhala v Moravské Ostravě rozsáhlá stavební činnost, která mj. souvisela s vydáním tzv. asančního zákona z roku 1903 za účelem obnovy bytového fondu. Za výhodných daňových podmínek tehdy byla kompletně přestavěna necelá stovka domů v centrální části města. (Fronta domů na Hlavním náměstí naproti staré radnici po přestavbě kolem roku 1912)

Ideologie nacionalismu ovlivňovala ve 20. století myšlení převážné části společnosti. První velkou demonstrací českého národa byl sokolský slet konaný v Moravské Ostravě ve dnech 7–8. 9. 1902. Akce se neobašela bez srážek s německými radikály. Do města muselo být pro zajištění pořádku a bezpečnosti povoláno i vojsko.

V roce 1910 se konaly v Moravské Ostravě veřejné automobilové závody. V té době už bylo ve městě několik desítek vlastníků automobilů či motocyklů. Existovaly zde značkové prodejny a opravárenské dílny, z nichž v jedné se vyráběly i lehké automobily. V roce 1910 uspořádal moravskoostravský Autoklub též první letecký den.

Kulturní život ve městě výrazně změnilo vybudování stálé divadelní scény v letech 1906-1907 (dnes Divadlo Antonína Dvořáka). Vedle činohry se zde hrála také opera, opereta a balet. Představení však tehdy byla určena jen německojazyčnému publiku. Počátek 20. století byl dobou velkého rozmachu filmu – v Moravské Ostravě vzniklo první stálé kino roku 1908 za budovou divadla.

Národnostní soupeření se nejsilněji profilovalo na školské problematice. Češi, Němci i Poláci prostřednictvím svých spolků zakládali soukromé školy s výukou v národních jazycích a agitovali mezi rodiči, aby do nich posílali své děti.

OSTRAVA 1267 — 2017

Za Světové války

Zpráva o zavraždění arcivévody Františka Ferdinanda d'Este v bosenském Sarajevu dorazila do Moravské Ostravy v neděli 28. 6. 1914 kolem třetí hodiny odpoledne a zapůsobila jako blesk z čistého nebe. Vyhlášení války 28. 7. 1914 přijali především místní Němci s nadšením a ovacemi, dlouho ovšem převládal názor, že je vyloučeno, že by snad válka mohla trvat dlouhé měsíce, nebo dokonce i celý rok. Ve skutečnosti to byly čtyři roky, tři měsíce a 13 dní. Jako její konec je udáván 11. 11. 1918 v 11 hodin, kdy zavládlo na všech frontách příměří.

Již v listopadu 1914 bylo do Moravské Ostravy přeloženo sídlo krakovského vojenského velitelství, vyhlášeno stanné právo a ihned zahájena perzekuce osob projevujících odpor proti válce. Polní soud c. k. vojenského velitelství zde vynesl první rozsudek smrti nad příslušníkem českého národa, když 25. 11. 1914 uznal vinným 25letého technického úředníka z Přerova, sokola Slavomíra Kratochvíla za ilegální rozmnožování a rozšiřování vlasteneckých a protiválečných letáků.

Dusná atmosféra válečného zázemí byla ještě umocněna katastrofální, neustále se zhoršující zásobovací situací, jež vedla v závěru války až k rabování. Ale už v prvních týdnech války prudce stouply ceny potravin a záhy došlo i k zavedení přidělového systému. Pšeničná a žitná mouka se staly trvale deficitním artiklem, do pečiva začala být přimíchávána mouka ječná, kukuřičná, bramborová, ale mnohdy též i mletá dřevěná drť. Pro nejpotřebnější byly zřízeny lidové vyvařovny. V letech 1915–1916 byly budovány z podnětu obecních výborů nebo spolků válečné památníky, do nichž lidé zatloukali zakoupené hřeby. Výtěžek z prodeje byl určen především

na podporu vdov a sirotků a další dobročinné účely.

V červenci 1916 vydalo okresní hejtmánství v Moravské Ostravě vyhlášku o odevzdání veškerého kuchyňského náčiní, nářadí a dalších předmětů z mědi, mosazi, niklu, bronzu a cínu. Měděnou střešní krytinu musely obětovat i radnice Moravské a Polské Ostravy. Zvlášť citelně se tato opatření dotkla kostelních zvonů, jejichž rekvizice byla zahájena na podzim roku 1915. Ztráty postihly všechny zdejší kostely a za obět jim padly i zvony z 16. a 17. století.

Školní a další veřejné budovy (mj. i Německý dům, sokolovna v Moravské Ostravě), které disponovaly dostatkem místa zejména v tělocvičnách, ale i divadelních sálech, byly přeměněny na lazarety. Prvních 60 raněných vojáků bylo do Moravské Ostravy dopraveno v noci 31. 8. 1914. Celkem bylo na Ostravsku zřízeno 26 lazaretů.

Ostravané povolání do zbraně se v rámci pozemních a vzdušných vojsk rakousko-uherské armády účastnili zejména bojů na východní ruské frontě a na jihu na srbské frontě, od roku 1915 pak na italské frontě. Už v prvním roce války také na obou frontách padla řada vojáků do zajetí. Více než tisícovka z nich později v souvislosti s českou zahraniční akcí, směřující k rozbití Rakousko-Uherska, přešla do řad dohodových armád, v jejichž rámci vstoupila do československých legií v Rusku, Francii a Itálii. Pro většinu z nich válka skončila mnohem později než v listopadu 1918.

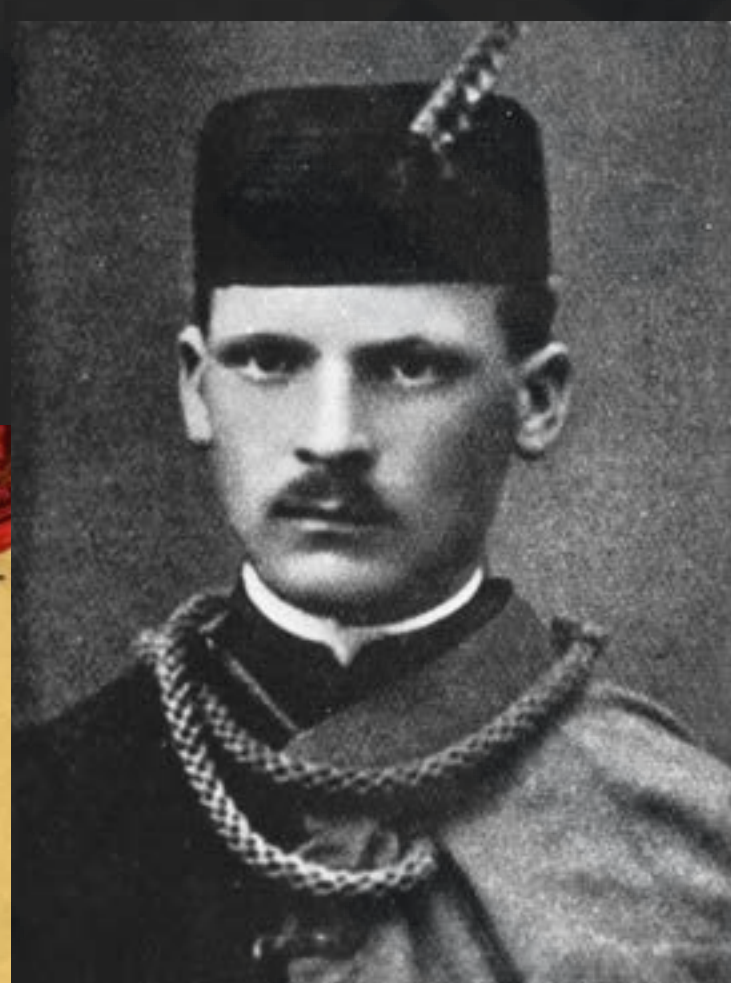
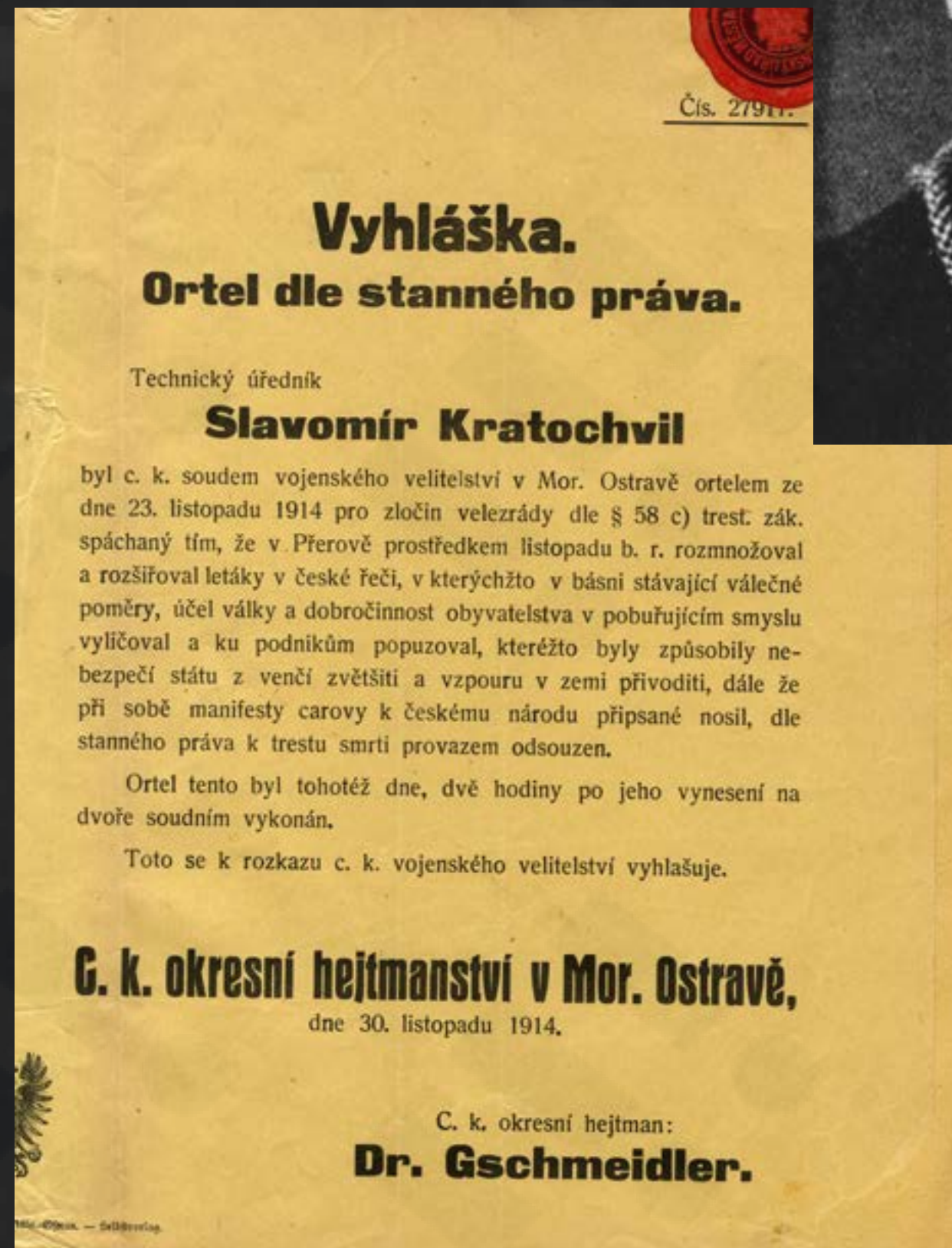
Antonín Barcuch

Jedna ze skupin vojáků 1./22. pěchotní roty 4. čety odcházející z Moravské Ostravy do války v roce 1914.

Přesun rakousko-uherského pevnostního dělostřelectva na bojové linie v hornaté krajině, při němž bylo nutné překonávat složité terénní překážky, zachycený na propagandistické pohlednici.

Vyhláška z 30. 11. 1914 o odsouzení Slavomíra Kratochvíla (1889–1914) k trestu smrti. Rozsudek byl na dvoře moravskoostravského okresního soudu ihned vykonán.

Vojenské lazarety byly vybaveny potřebnými rehabilitačními pomůckami, které měly urychlit návrat zraněných na frontu.

Rudolf Tlapák, profesor Matičního gymnázia v Moravské Ostravě, jako voják rakousko-uherské armády padl do ruského zajetí hned v roce 1914. Později vstoupil do čs. legií a v roce 1920 se vrátil již do Československé republiky.

Čs. legionáři v Rusku byli vtaženi do občanské války, která vypukla v důsledku bolševické revoluce. Aby si zajistili bezpečný odchod do vlasti, museli obsadit řadu míst na transsibiřské magistrále. Čs. legionáři při průchodu Jekatěrinburgu v roce 1919.

Rekvírování zvonů ve farním kostele v Michálkovicích vojáky rakouské armády v srpnu 1916.

Slavomír Kratochvíl o spotřebě chleba a mouky za 13. týden od 11.7. do 17.7. 1915. 980 g chleba a 700 g mouky	70 g chleba s 50 g mouky	70 g chleba s 50 g mouky	70 g chleba s 50 g mouky	70 g chleba s 50 g mouky
Prostředí byl se státní příslušností, a proto byl povinen dodržovat příslušné předpisy. Výkaz této povinnosti je potvrzen tímto výkazem.	350 g chleba s 250 g mouky	350 g chleba s 250 g mouky	350 g chleba s 250 g mouky	350 g chleba s 250 g mouky

Tzv. chlebenka, opravňující v příslušném období k zakoupení přesně stanoveného množství chleba a mouky na základě odběrních lístků vydávaných obecními úřady.

Slavnostní odhalení válečného pomníku na dnešním Mariánském náměstí v Mariánských Horách v roce 1915. Měl podobu 13 metrů vysokého sloupu, na jehož vrcholu trůnil orel s císařskou korunou. Protože pomník byl železobetonový, „zatloukání hřebíků“ probíhalo symbolickým upisováním finančních darů.

Pomník obětem 1. světové války na ulici Těšínské v Bartovicích, zhotovený s přispěním místních sokolů v roce 1922.

První republika

Vznik Československa v říjnu 1918 znamenal pro většinu obyvatel Ostravska naplnění dlouholetých státoprávních snah české národní politiky. Na základě poválečných mírových dohod vznikl stát, jehož územně politické vymezení však důsledně nerespektovalo ani hranice historické, ani hranice etnické. Největší nebezpečí pro vnitřní integritu státu z dob habsburské říše se tak v podstatě v menším měřítku přeneslo i do nové republiky, s jejíž existencí se navíc od samého počátku nezanedbatelná část obyvatel neztotožnila.

V psychologicky obtížné situaci se ocitli především Němci, kteří na Ostravsku představovali zhruba pětinu až čtvrtinu obyvatelstva. Takřka ze dne na den přišli o své dominantní a do značné míry i privilegované postavení, jež jim náleželo v habsburské monarchii, a stali se „pouhou“ národnostní menšinou. Přestože politický i právní systém první republiky, vyznačující se vysokým stupněm demokratismu, menšinová práva šetřil a uznával, národnostní problémy se ani jí nepodařilo vyřešit.

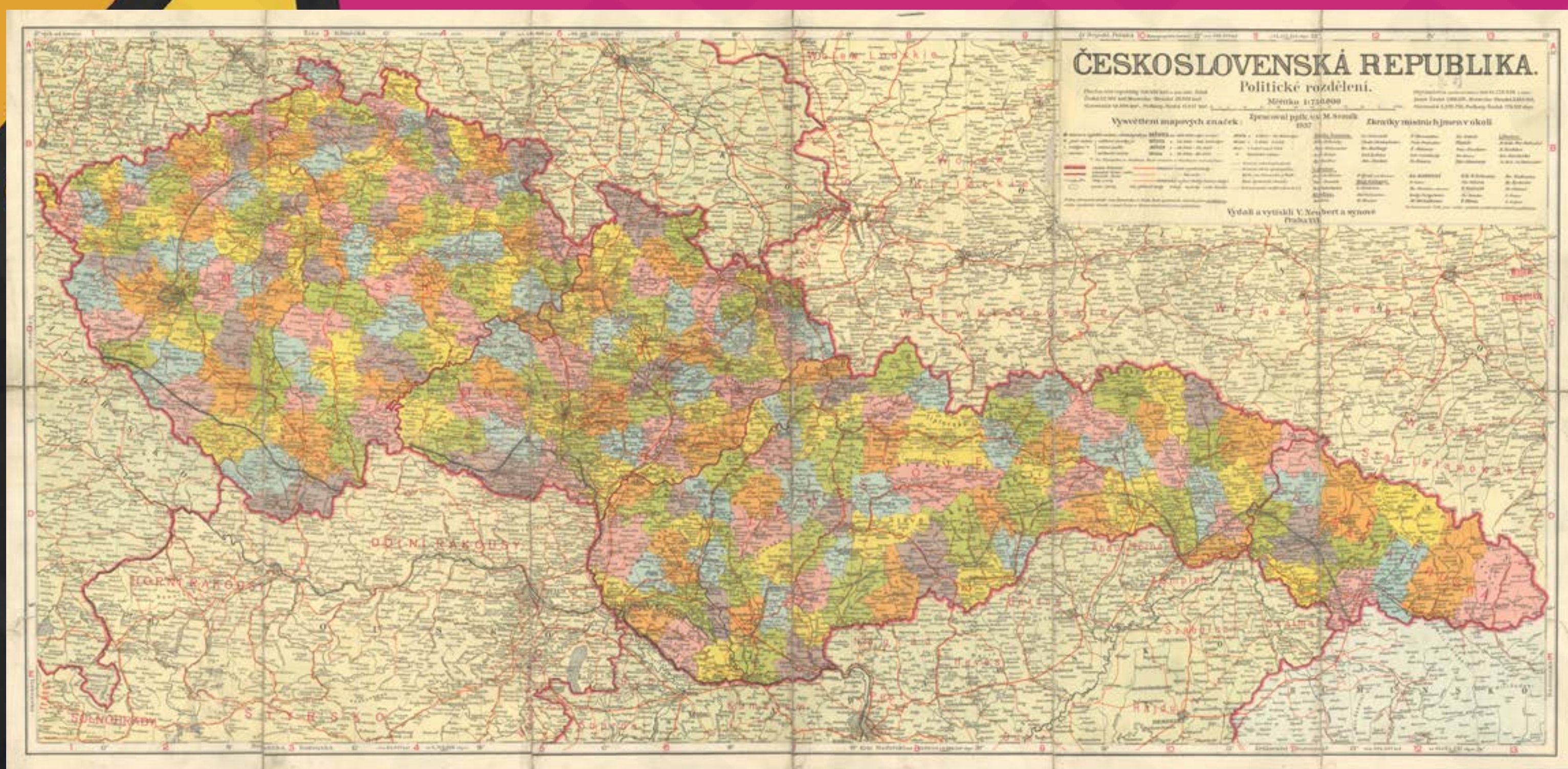
Pod heslem „Pryč od Vídně, pryč od Říma“ se republikánský režim zbavoval všech možných symbolů bývalého Rakouska-Uherska, přejmenovávaly se ulice, které svým názvem připomínaly minulou éru. Věřící hromadně opouštěli katolickou církev, považovanou za mocenskou oporu habsburské říše, a přestupovali k církvím protestantským. K nově ustaveným patřila např. Českobratrská církev evangelická či Československá církev husitská, jejíž vznik byl spojen s ostravskými Radvanicemi a Michálkovicemi. Husitství se mělo stát jedním z hlavních opěrných pilířů českého národního mýtu v novém státě.

Ostravsko bylo největší a nejvýznamnější průmyslovou oblastí ČSR. Zdejší průmyslové podniky však byly z velké části propojeny s vídeňskými bankami a investorskými skupinami. Z toho důvodu se jejich podstatným

způsobem dotýkal proces nostrifikace spočívající v nutnosti přenesení sídla na území ČSR a obsazení řídicích funkcí československými státními občany. Z Moravské Ostravy se za první republiky stalo skutečné centrum byznysu, finančnictví a obchodu. Měly zde v té době své zastoupení největší československé firmy i světové koncerny, sídlily tu desítky peněžních a pojišťovacích ústavů. Druhá polovina 20. let se nesla ve znamení neopakovatelné hospodářské konjunktury, kterou však na počátku 30. let vystřídala dosud nepoznaná globální ekonomická krize. Její sociální důsledky, rostoucí nezaměstnanost a chudoba, posilovaly ve společnosti levicový i pravicový extremismus.

Ve 20. letech probíhala též rozsáhlá stavební činnost. Město samotné se od prvních poválečných roků soustředilo hlavně na výstavbu bytů a občanské vybavenosti. Velké investice sem přinášel stát, který stavěl nové administrativní budovy i bytové domy. Daňové úlevy příznivě stimulovaly individuální a družstevní bytovou výstavbu. Rozšiřování ploch zeleně, likvidace hald a struh přinášely zlepšení stavu životního prostředí.

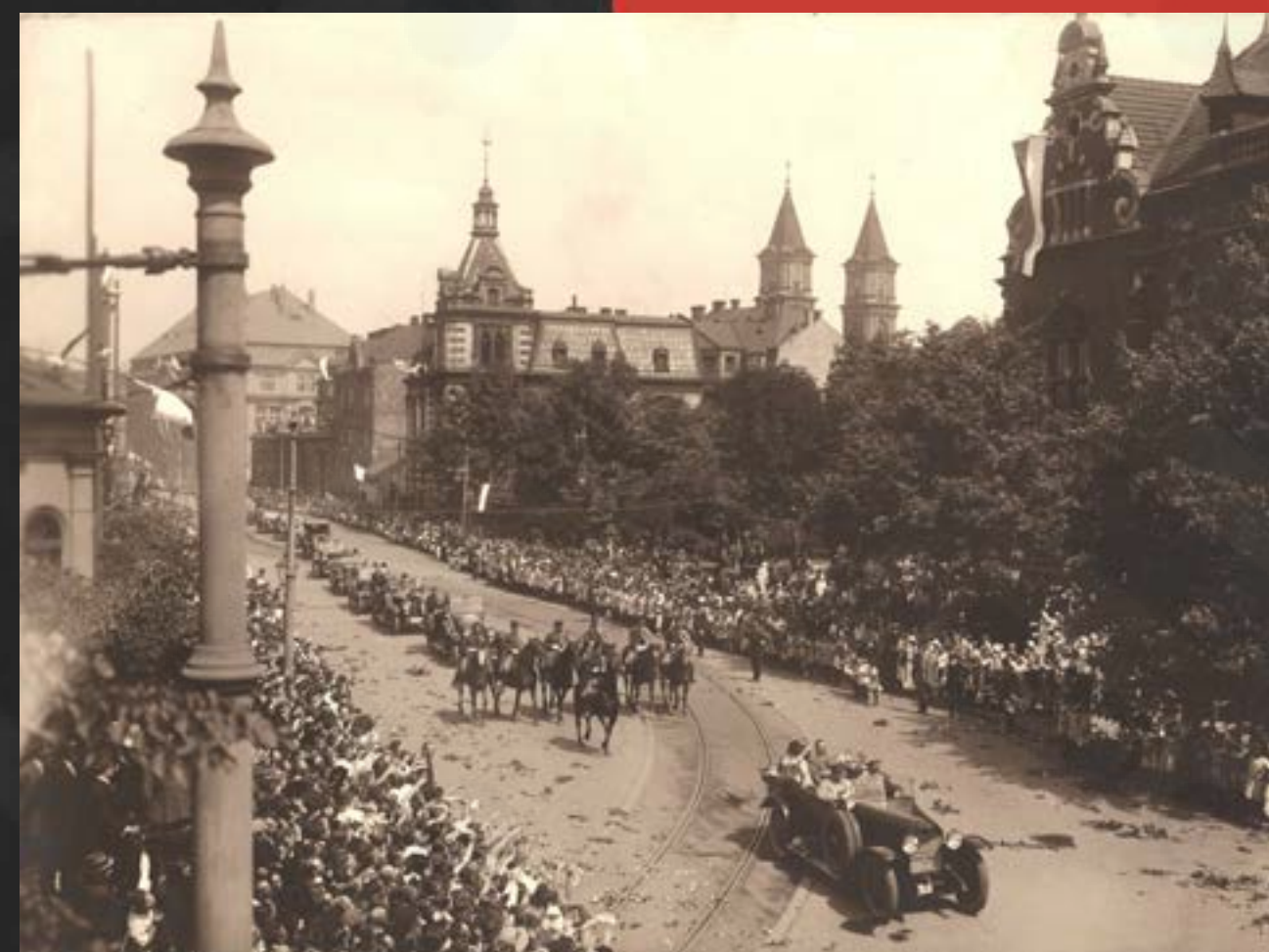
V meziválečné době se podařilo doplnit strukturu českého středního školství o obchodní akademii a průmyslovou školu. Moravská Ostrava nabyvala významu v oblasti umění a kultury. Městské divadlo přešlo do správy českého divadelního spolku, což se současně stalo příčinou jedné z česko-německých národnostních roztržek. S divadlem se rozvíjela koncertní hudba, které napomáhalo i zřízení ostravské rozhlasové stanice v roce 1929 a zejména pak založení symfonického orchestru. Vybudování Domu umění roku 1926 podnítilo zvýšené aktivity výtvarných umělců. Zdejší nakladatelství vydávala řadu novin a časopisů, na žurnalistiku a publicistiku s nimi spojenou navazovala pestrá literární produkce.

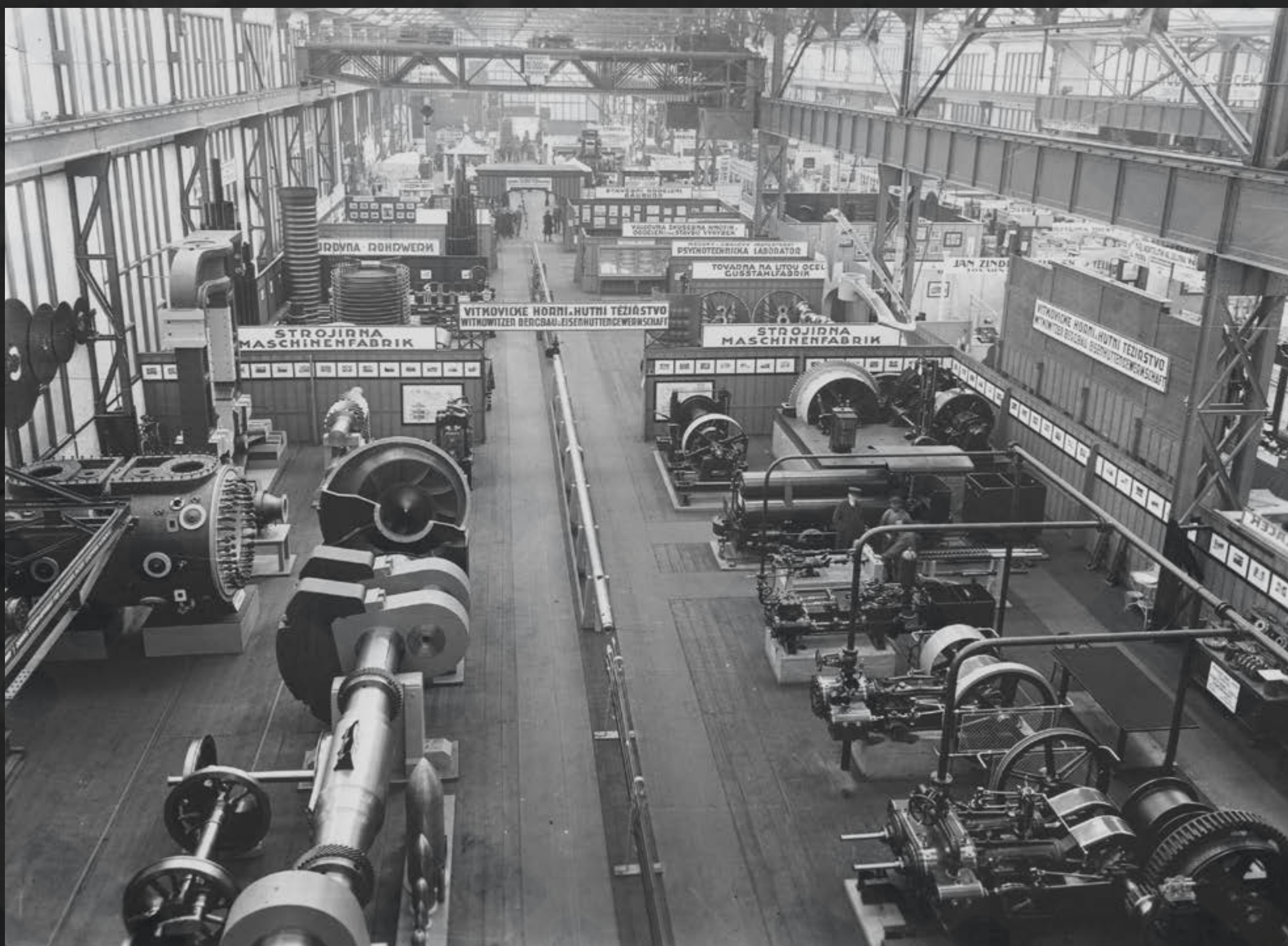
Moravská Ostrava byla třetím největším městem první republiky. Svoji polohou měla velký význam pro propojení jejích západních a východních částí. Vedlo tudy nejdůležitější železniční spojení z Čech na Slovensko a Podkarpatskou Rus. Tiskly se zde např. i slovenské a karpaturusínské mutace celorepublikových deníků a časopisů.

V době první republiky fungovalo v Moravské Ostravě několik moderních obchodních domů: Bachner, Borger, Brouk & Babka, Rix ad. Svoji pobočku zde měla i olomoucká firma ASO či zlínský Baťa. V tzv. Nesselrothových domech na rohu ulic Nádražní a 28. října se kromě obchodního domu Jakuba Nesselrotha nacházely též kanceláře České komerční banky a pojišťovny Concordia.

Obdobný respekt a autoritu, jakou měl rakouský císař před rokem 1918, požíval u občanů za první republiky prezident T. G. Masaryk. Svým projevem o toleranci, vzájemném porozumění a společné práci pro republiku, který pronesl při návštěvě města 25. 6. 1924, si získal sympatie napříč sociálními i národnostními skupinami.

Průmyslová a živnostenská výstava, konaná v červnu a červenci 1923, se stala nadlouhou jednou z největších událostí ve městě i v celém regionu. Přibližně 400 vystavovatelů z nejrůznějších oborů zemědělství a průmyslu na ní dokládalo hospodářský význam Ostravska. Výstavu navštívilo okolo 460 tisíc lidí.

Éra první republiky byla dobou velkého rozkvětu sportu, což souviselo s všeobecným zkrácením pracovní doby a nárůstem volného času. Největší popularitu si získaly fotbalové a hokejové kluby, z nichž některé hrály ligové soutěže a inklinovaly k profesionalismu. Vedle hokejového SSK Vítkovice to byl především známý fotbalový SK Slezská Ostrava.

Rozšiřování zástavby kolem Sokolské třídy vyjadřuje mnohotvárnost stavebního boomu první republiky – stavěly se rodinné domy i honosné vily, státní, obecní i soukromé činžovní domy, kancelářské budovy, sportovní zařízení. Městský park, dříve nesoucí jméno císaře Františka Josefa I., byl přejmenován na Komenského sad a rozšířen až k Přívozu.

Městská spořitelna v Moravské Ostravě se stala symbolem „počeštění“ správy města i jeho hospodaření v samostatném čs. státě. Slavnostní výsadba k 20. výročí vzniku ČSR před reprezentativní budovou, vystavěnou v letech 1927-1929, však v důsledku mnichovských událostí ztratila na aktuálnosti. S koncem září 1938 přestala první republika existovat.

Protektorát Čechy a Morava

Po okupaci československého pohraničí v důsledku Mnichovské konference v říjnu 1938 se Moravská Ostrava rázem stala jen malým výběžkem uprostřed nepřátelského území; Německem byly obsazeny všechny slezské obce za Odrou, přičemž ty hlčínské byly připojeny přímo k Říši. Tísňivé situace využilo i Polsko, které zabralo většinu českého Těšínska, až k východním hranicím dnešních ostravských obcí. Moravská Ostrava ztratila velkou část přirozeného zázemí, přerušena byla většina důležitých komunikačních tras.

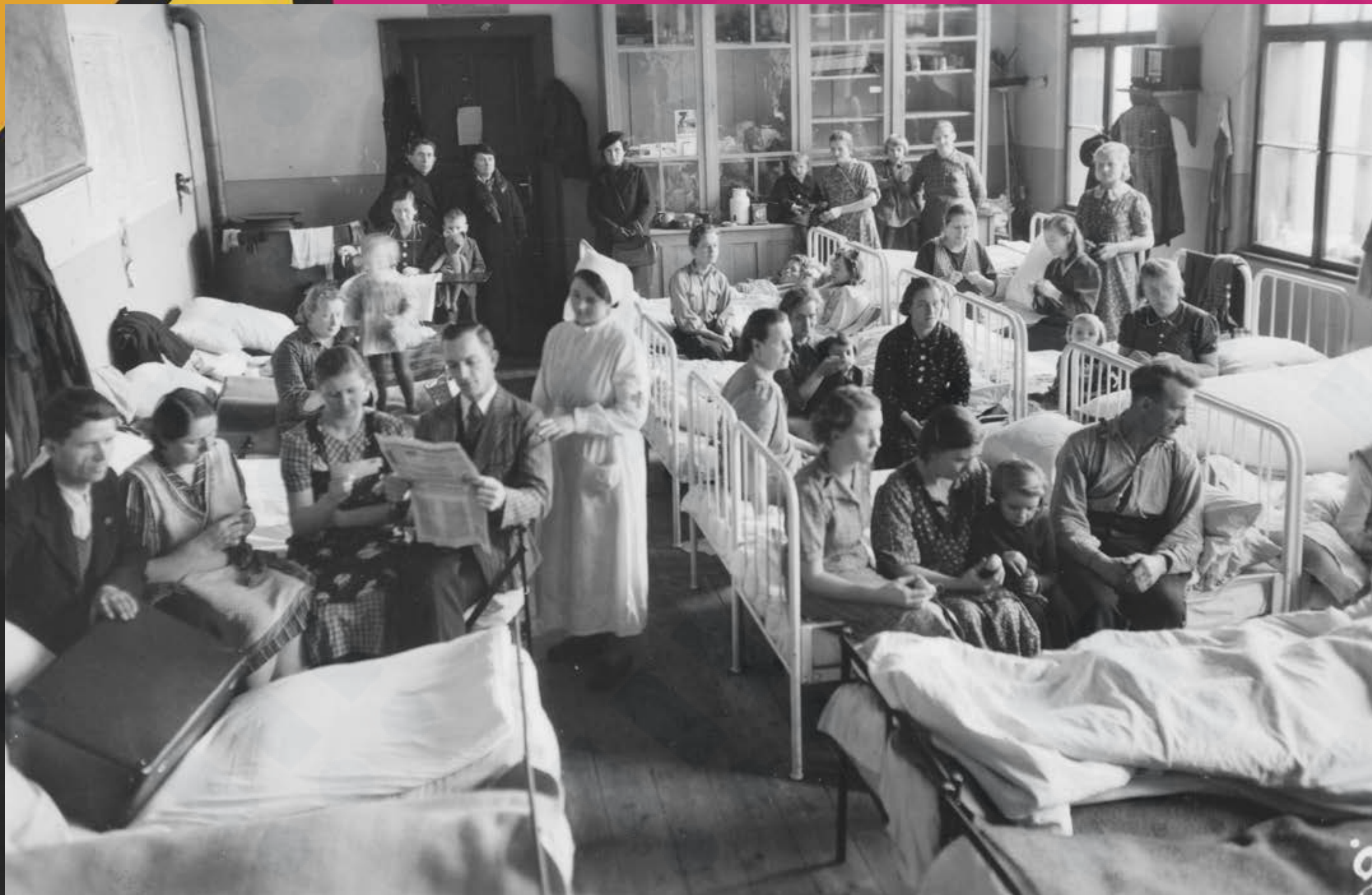
14. března 1939 vstoupily německé jednotky do Moravské Ostravy. Stalo se tak ještě o den dříve, než byla zahájena okupace zbytku českých zemí, zřejmě z obavy, aby se toto důležité průmyslové centrum nepokusilo obsadit Polsko. Sociálnědemokratický starosta Josef Chalupník byl nahrazen dosavadním německým radním, advokátem Josefem Hinnerem, který po rozpuštění městského zastupitelstva v červnu 1939 stanul v čele města jako vládní komisař. Pro svůj příliš smířlivý postoj vůči Čechům byl však již počátkem roku 1940 odvolán a na jeho místo nastoupil přesvědčený nacist a příslušník SS Emil Beier, který řídil město až do dubna 1945.

Bezprostředně po obsazení bylo zahájeno zatýkání bývalých legionářů, příslušníků Sokola, komunistů a také Židů, jejichž ostravská komunita byla po Brně a Praze třetí největší v bývalé ČSR. Židé museli záhy čelit řadě perzekučních opatření, v červnu 1939 byly vypáleny všechny ostravské synagogy a již v říjnu téhož roku byl proveden první židovský transport, a to z Moravské Ostravy do tábora v Nisku nad Sanem. Zatímco tento v Evropě historicky první pokus o deportaci židovského obyvatelstva neskončil ještě tragicky, další transporty do terezínského ghetta v roce 1942 znamenaly pro zdejší židovskou obec naprostou katastrofu; z několika tisíc se konce války dočkalo jen několik desítek osob.

Až do přepadení Polska v září 1939 bylo Ostravsko důležitou přestupní stanicí pro ty, kteří se rozhodli bojovat proti nacistům v zahraničí; ilegálně zde překročilo hranice více než 5000 osob, mezi nimi mnoho československých vojáků a důstojníků, ale také řada významných politiků (např. bývalý ministerský předseda Msgre Jan Šrámek). Na Ostravsku začalo brzy vznikat také místní odbojové hnutí, které reprezentovala především organizace Obrana národa, složená hlavně z bývalých důstojníků a legionářů. Vlastní odboj organizovala rovněž ilegální Komunistická strana Československa. Německá tajná státní policie však dokázala s pomocí konfidentů v letech 1939–1942 veškerý odboj na Ostravsku prakticky zcela zničit; až obrát na frontách 2. světové války přinesl jeho postupné znovuoživení a v roce 1944 se řada ostravských občanů vypravila na pomoc Slovenskému národnímu povstání.

Ostravský důlní, železářský a chemický průmysl byl pro nacisty nesmírně významný, o to více, že Ostravsku se válečné události dlouho vyhýbaly. Až 29. srpna 1944 se ostravské podniky poprvé staly terčem náletu spojeneckých bombardérů, přičemž neutrpěly jen průmyslové závody, ale těžce poškozeno bylo také obytné centrum města. Zahynulo přitom asi 400 civilních osob. Do roku 1945 provedla spojenecká a později i sovětská letadla na Ostravu 30 náletů, ale ztráty na životech již naštěstí nebyly tak tragické. Dokonce ani průmyslu nebyly způsobeny vážnější škody, takže ostravské závody pracovaly bez přerušení až do osvobození v dubnu 1945.

Josef Šerka

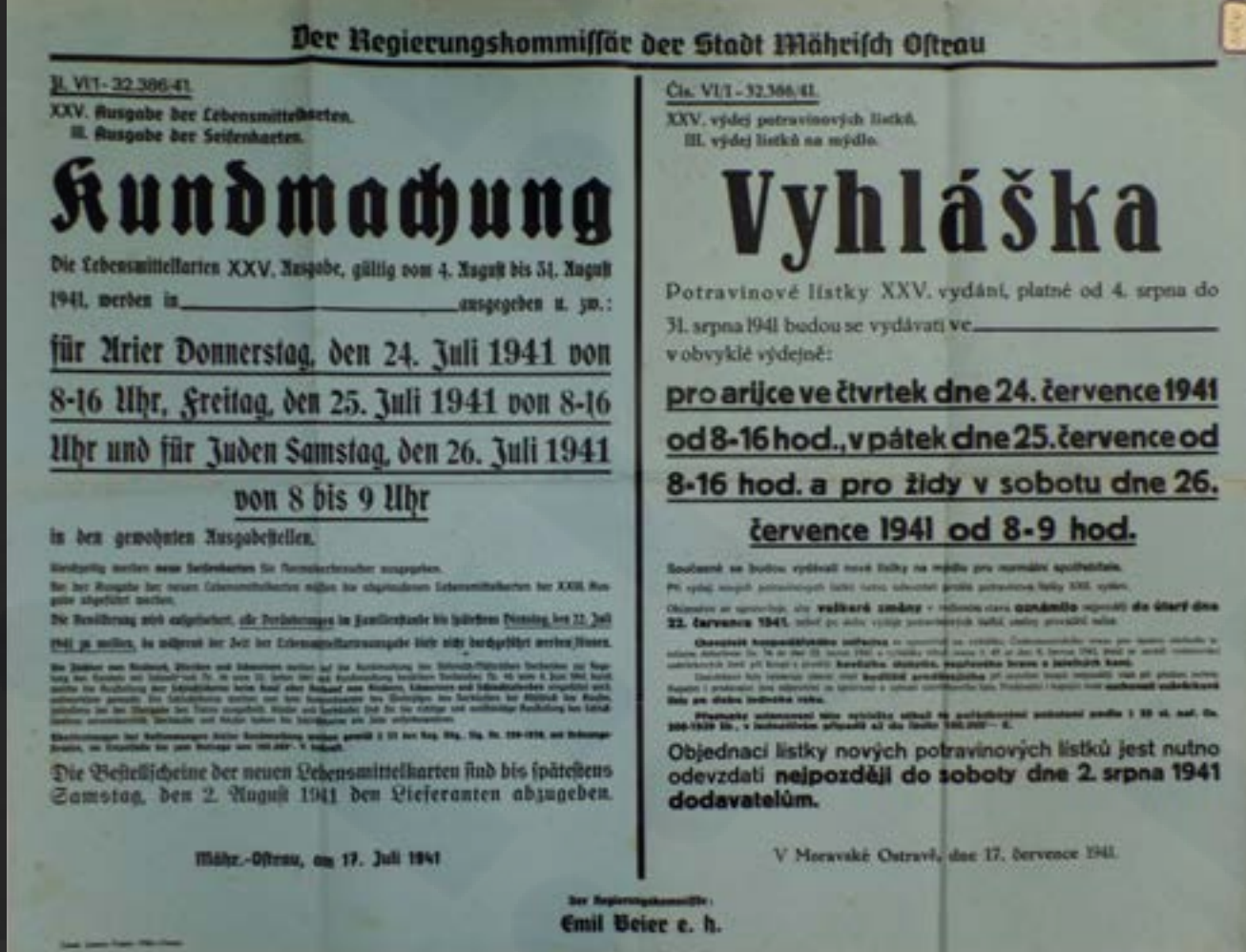
Jedním z důsledků okupace pohraničí v roce 1938 byl také příliv značného množství uprchlíků do Moravské Ostravy, a to z obou záborů, německého i polského. Provizorní ubytování nalézali v azylových domech a v sokolských tělocvičnách.

Přehlídka jednotky wehrmachtu před Novou radnicí v Moravské Ostravě v březnu 1939. Muž v civilu uprostřed je nově jmenovaný komisařský starosta města JUDr. Josef Hinner (1899–1951).

Na výřezu mapy, zpracované pro potřeby wehrmachtu, jsou zaznamenány důležité objekty, ale také sídla nacistických organizací, označená zkratkami (SS, SA, KH = Kreishauptmann, německý okresní hejtmán; KL = Kreisleitung, okresní vedení NSDAP; RLB = Reichsluftschutzbund, říšský svaz protiletadlové ochrany; AG = Amtsgericht, německý úřední soud; DAF, Deutsche Arbeitsfront, Německá pracovní fronta, korporátní organizace zaměstnanců a zaměstnavatelů). Jako podklad byla použita mapa s názvy ulic z roku 1932.

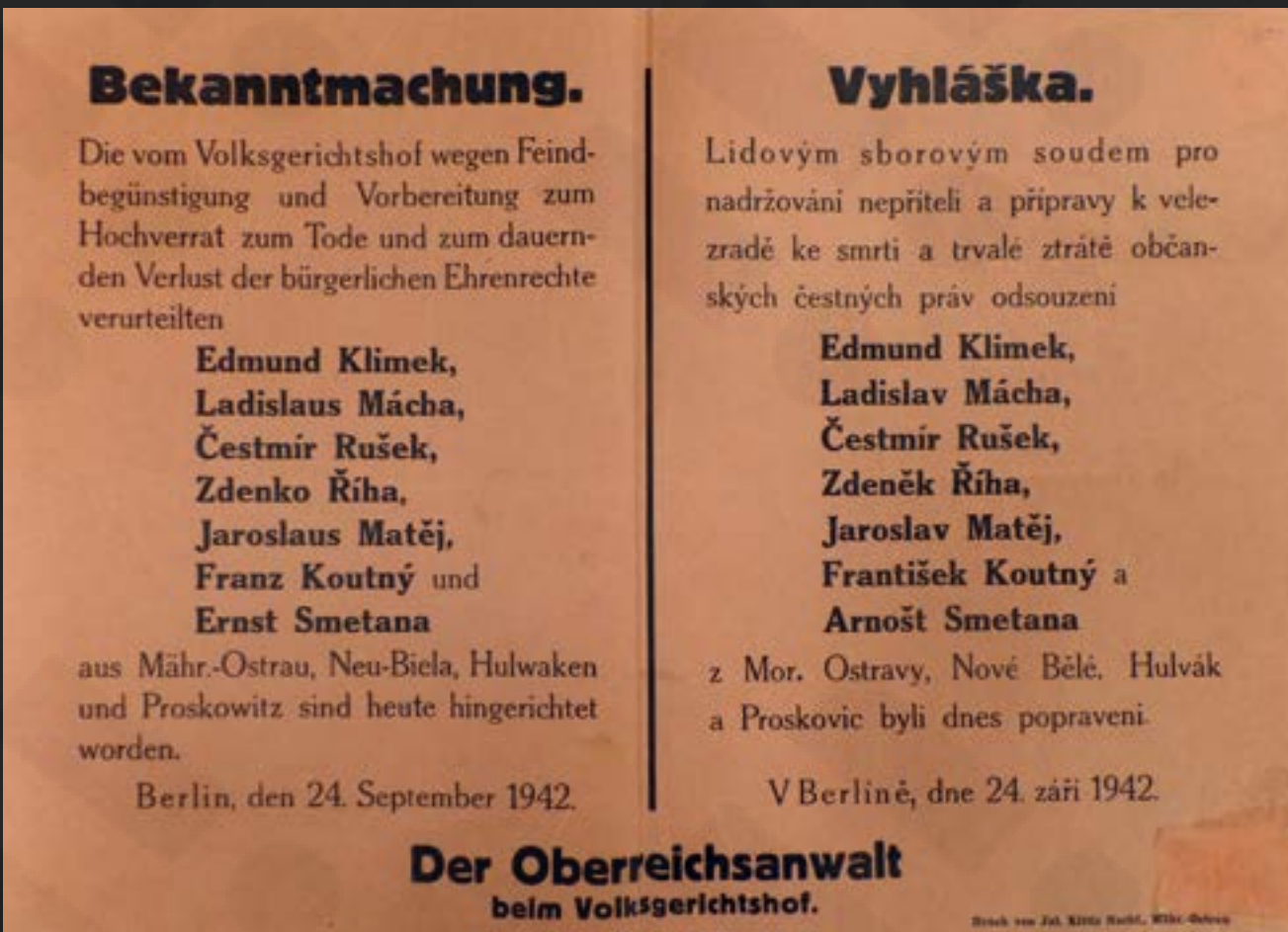
Přídělový listkový systém byl zaveden již v říjnu 1939. Zvýhodnění byli samozřejmě obyvatelé německé národnosti, kteří měli nárok na větší množství zboží a potravin, naopak diskriminováni byli Židé, pro něž byla i doba určená k vyzvednutí lístku omezena na pouhou jednu hodinu.

Okresní sociální dům na dnešní ulici Odboje, který v období první republiky sloužil Červenému kříži a dalším organizacím pracujícím na poli preventivní sociální péče, se stal v období nacistické okupace sídlem obávané německé tajné státní policie – gestapa.

Část dnešního Smetanova náměstí po náletu 29. srpna 1944. Vzadu těžce poškozená budova ředitelství Vítkovických kamenouhelných dolů, vpravo hasičská zbrojnice (po válce zbořena), v popředí zbytky zcela zničeného vagonu tramvaje.

Čelným představitelem odbojové organizace Obrana národa na Ostravsku byl podplukovník Edmund Klímek (1892–1942), bývalý velitel vojenské posádky ve Slezské Ostravě. Gestapo ho zatkl již v listopadu 1939, popraven byl po atentátu na Reinharda Heydricha spolu s dalšími ostravskými odbojáři.

Pracovní tábor v Nisku nad Sanem, jak jej zachytil jeden z internovaných, Leo Haas. Část vězňů byla z přelidněného tábora záhy vyhnána na hranici se Sovětským svazem, kde je čekala opět internace, tentokrát v některém ze sovětských gulagů. Řada z těch, kteří přežili, se později přihlásila do nově vznikající československé jednotky v SSSR. Ostatní Židé, ponecháni v Nisku, se mohli v dubnu 1940 vrátit zpět do Moravské Ostravy.

OSTRAVA 1267 — 2017

Konec války

K osvobození Ostravy došlo v rámci ostravsko-opavské operace, která byla jednou z největších vojenských akcí na konci 2. světové války na našem území. Její provedení bylo svěřeno 4. ukrajinskému frontu, jemuž velel od 26. března 1945 generál Andrej Ivanovič Jeremenko. V rámci této vojenské formace bojovaly jednotky 1. československého armádního sboru v SSSR, do kterých byly začleněny 1. československá tanková brigáda v čele s pplk. Vladimírem Jankem a 1. československá smíšená letecká divize.

Osvobození ostravských obcí na levém břehu Odry ve dnech 26. dubna-1. května provázely velmi těžké boje, kterým předcházelo letecké bombardování. 26. dubna byl zahájen útok na Krásné Pole a Plesnou, o den později na Pustkovec, Martinov a těžké boje probíhaly také v Porubě a Trebovících. Svinov a Polanka byly osvobozeny teprve 1. května. O tom, jak krvavé byly boje o tyto obce, dokládá počet 685 mrtvých sovětských vojáků, což je téměř polovina z celkově padlých na území dnešní Ostravy. Němci před svým ústupem ničili mosty přes Odru, protože předpokládali, že útok bude veden ze západu.

Rozhodující úder Rudé armády směřující do centra Moravské Ostravy byl ale veden z jihozápadu 30. dubna. První sovětské tanky překročily Odru v Zábřehu v místě zvaném U Korytky. Hlavní síly Rudé armády a 1. československé tankové brigády pak pokračovaly dále přes Zábřeh do Vítkovic. V Zábřehu si boje vyžádaly obrovské ztráty na životech, padlo zde 177 rudoarmějců. Jednotky postupovaly rychle do centra Moravské Ostravy. Důležitým mezníkem dalšího postupu osvobozených vojsk se stalo překročení řeky Ostravice na slezskoostravské návrší po Říšském mostě, který nebyl Němci

zničen a u něhož zahynul mladý odbojář Miloš Sýkora (dnes most Miloše Sýkory). První tank č. 051 přejel most do Slezské Ostravy v 19.30. Německé jednotky byly tímto zaskočený, a buď byly likvidovány, nebo se daly na ústup. Moravská Ostrava byla prakticky ještě téhož dne osvobozena, čímž hlavní část ostravsko-opavské operace skončila.

Osvobození slezských obcí na pravém břehu Ostravice mělo rychlý spád. Také bojová morálka německého mužstva začala značně kolísat, takže se vzdávaly i celé skupiny vojáků. Slezská Ostrava byla dobyta 1. května. Těžší boje se odehrávaly téhož dne v Kunčicích a Kunčičkách. Jako poslední byly osvobozeny 2. května Radvanice, Michálkovice a Bartovice.

Konec 2. světové války přinesl vedle obrovské vlny euforie a radosti z nabyté svobody, kdy většina obyvatel vyjadřovala vděčnost Rudé armádě, také vlnu násilností vůči civilnímu německému obyvatelstvu obviňovanému z rozpoutání války. Ve městě zůstala po osvobození přibližně čtvrtina z původního počtu místních Němců. Většina utekla před postupující Rudou armádou. Ti, kteří zůstali, byli ihned po osvobození internováni v táborech, kde vykonávali nucené práce. Na území města fungovalo přibližně 25 internačních táborů, z nichž většina zanikla ještě v průběhu roku 1945, a dalších 16 pracovních táborů při průmyslových závodech. Němci byli následně zákonnou cestou zbavováni československého státního občanství, majetku a někteří byli za své činy spáchané v době okupace souzeni příslušnými soudy. Zároveň museli nosit na svých oděvech viditelné označení N. Většina ostravských Němců byla do konce roku 1946 odsunuta do americké okupační zóny.

Jaroslava Novotná

Německá armáda ničila na svém ústupu silniční i železniční mosty přes Odru i Ostravici. Most přes Ostravici u Nové radnice, spojující Moravskou a Slezskou Ostravu, vyhodilo německé vojsko do vzduchu 30. dubna 1945.

Občané města Slezské Ostravy!

HODINA OSVOBOZENÍ PŘÍŠLA! Slavná rudá armáda nás zbavila německého jha a jest jen na nás, abychom upravili veřejné záležitosti tak, aby byl zajištěn všem občanům klid, spravedlnost a spokojený život.

Svoboda nám ukládá též velké povinnosti. Nastává nám práce • 5. V. 1945 byl ustanoven prozatímní místní Národní výbor. Jeho význam vysvětlá z programu vlády Nár. fronty Čechů a Slováků. Budeme svědomitě a poctivě plnit program čsl. vlády, spravovati veřejný majetek a chceme se vynasnažiti, aby sloužil občanstvu i rozkvětu města. Je naším cílem, abychom co nejdříve překonali válečné potíže.

Žádáme občanstvo o poctivou spolupráci a podporu, jež nás dovedou k vytčené metě.

Ať žije slavná rudá armáda, její maršál Stalin a náš milovaný prezident Dr. Ed. Beneš!

Prozatímní místní Národní výbor ve Slezské Ostravě:

Čepura Rajmund,	Beran Jindřich,	Melik Emil,	Sršen Josef,
Pevlán Jaroslav,	Dude Jindřich,	Makroš Rudolf,	Struminský Emil,
1. náměstek,	Chobot František,	Opáta František,	Surdej Václav,
Huvar Robert,	Hrdáček Adolf,	Dr. Papuga Milos,	Světlák Rudolf,
2. náměstek,	Jarosl. Alois,	Par. Josef,	Vojtěch Antonín,
Vrtač Ladislav,	Krejčí František,	Reichel Erich,	Zeman Eliáš,
3. náměstek,	Kuča František,	Rozehnal Václav,	

První vyhláška o ustavení prozatímního Národního výboru ve Slezské Ostravě ze dne 5. května 1945.

61343

RECEIPT FOR TRANSPORT No 68343

Transport No 68343 under company of Czechoslovak officer: por. peš. Frontisek Hense consists of: 400 Sudetogermans. Of these there are 339 men, 206 women and 35 children under 6 years of age.

Guard 1 + 10 who are accompanying the transport will return from Furth i/W. to Czechoslovakia.

This transport left Mor. Ostrava on Oktober 21 th, 1946 at 22.40 hours and arrived at Domažlice on Oktober 23 th, 1946 at 8.33 hours.

Health conditions: all people are in good health

Equipment of Sudetogermans: baggage 20 kg.

Reserve food-rations: for 3 days.

for Hense *for Frontisek*
Signature of Czechoslovak Transport Commander: Signature of SS Liaison Officer:

PROTOKOL O PŘEDÁNÍ TRANSPORTU Č. 68343

Transport č. 68343, z velitel transportu por. peš. Frontisek Hense sestávající z 400 Němců, z nichž je 339 mužů, 206 žen a 35 dětí do 6 let, stráž 1 + 10 se vrací z Brodu n/L. do Domažlic (ČSR).

Transport odjel z Mor. Ostravy dne 21. října 1946 v 22.40 hodin a dojel do Domažlic dne 23. října 1946 v 8.33 hodin.

Zdravotní stav: bez závad

Vybavení odsunovaných: pro osobu 20 kg zavazadel.

Rezervní dávka potravin: na 3 dny.

for Hense *for Frontisek*
příkazní důstojník: příkazní důstojník:

on Oktober 23th, 23. října 1946. Za přijímání komité: PŘEDKLADÁJÍCÍ KOMITÉ POKRAČOVÁNÍ

M. J. Blahos

Protokol o předání 6. transportu Němců, který vyjel 21. října 1946 z Ostravy do Domažlic a odtud směřoval dále do americké okupační zóny v Německu. Ve městě nadále zůstávali civilní Němci nepostradatelní pro průmysl a další odvětví. Definitivně byl organizovaný odsun ukončen v roce 1948.

Tělesné ostatky příslušníků Rudé armády, 1. čs. tankové brigády v SSSR a ostravských občanů byly nejprve uloženy před Novou radnicí. V prosinci 1945 byla provedena exhumace obětí a jejich zpobelnění v městském krematoriu. Celkově si osvobodovací boje vyžádaly životy 1407 rudoarmějců, 2 příslušníků 1. čs. tankové brigády a 449 civilních osob.

Generál A. I. Jeremenko (1892-1970) přijímá hlášení na vojenské přehlídce u Nové radnice 14. června 1945. Při této příležitosti se zapsal do pamětní knihy města Moravské Ostravy a byly mu předány věcné dary, např. památný šroub - první vyrobený po osvobození ve Vítkovických železárnách.

Internovaní němečtí obyvatelé při bourání Německého domu v centru Moravské Ostravy, který byl poškozen při náletech na město v letech 1944 a 1945. Demoliční výměr schválil Národní výbor města Moravské Ostravy už 10. května 1945. Nasazení Němců na odklizec práce mělo symbolicky dovršit jejich pokolení. Na snímku jsou zachyceni při likvidaci německých národních stromů - dubů.

První čs. tank v ulicích Moravské Ostravy byl radostně vítán skupinou obyvatel, kteří na něj připevnili čs. vlajku (v místech dnešní tramvajové zastávky Karolína).

Památník osvobození a mauzoleum Rudé armády v Komenského sadech byl slavnostně odhalen 30. dubna 1946 při příležitosti prvního výročí osvobození města. Autorem projektu byl akademický architekt Jan Jírovec (1901-?). Do mauzolea byly uloženy urny vojáků Rudé armády a ostravských občanů, kteří padli v průběhu osvobozených bojů. Definitivní podobu získal památník až o rok později, kdy bylo na průčelí osazeno bronzové sousoší dělníka a rudoarmějce.

Červen														
Název tábora:														
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	2. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	3. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	4. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	5. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	6. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	7. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	8. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	9. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	10. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	11. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	12. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	13. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	14. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	15. Jihl. Rukla. N.O. Nováček
16. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	17. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	18. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	19. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	20. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	21. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	22. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	23. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	24. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	25. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	26. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	27. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	28. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	29. Jihl. Rukla. N.O. Nováček	30. Jihl. Rukla. N.O. Nováček

Početní stav internovaných osob v internačních a pracovních táborech na území tehdejší Ostravy (včetně samostatných Bartovic) ve dnech 20.-30. června 1945.

Velitelství „Národní bezpečnostní stráž“ v Moravské Ostravě

Čís. Pr. 16. V Mor. Ostravě dne 19. května 1945.

Vyhláška

Dodatkem k zdejší vyhlášce ze dne 16. května 1945 č. Pr-40 nařizují:

1. z povinnosti nosití označení pro Němce (N v kruhu) jsou vyřazeni a ostatním omezením, týkajících se osob německé národnosti, nepodléhají Němci, jež byli vězněni pro své protinacistické smýšlení a mají o tom doklady.

2. Osvobození mohou být:

a) Němci, kteří byli v době okupace protinacisticky činní, pokud se mohou vykázkati doklady o své činnosti.

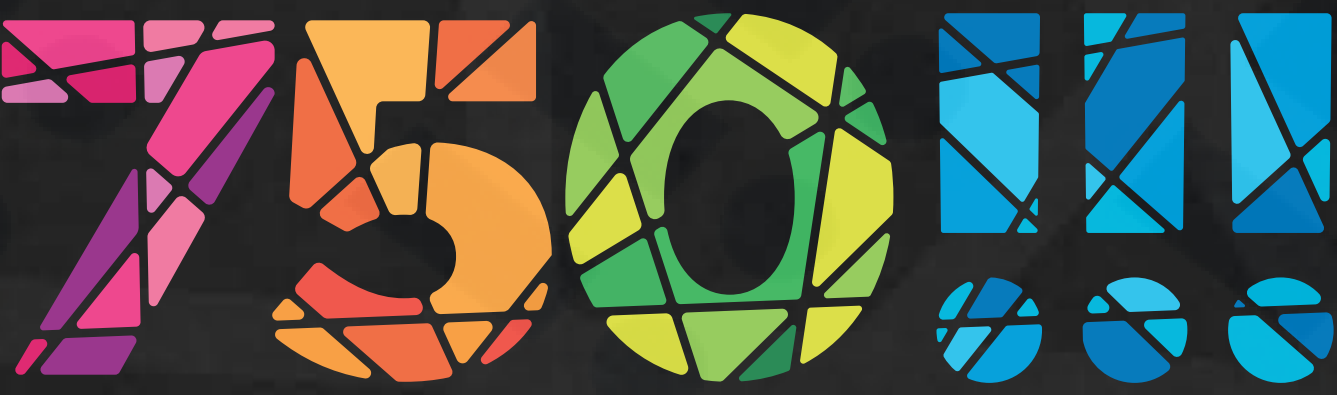
b) Němci, žijící ve smíšeném manželství (s Čechem, Čelkou, Slovákem, Slovencem, Židem, Židovkou) pokud nebyli organizováni ve straně NSDAP, v SA, SS, NSV, NSKK, Hitlerjugend nebo v jiných složkách NSDAP, a pokud druhý manžel nespolutracoval s Němci.

c) Děti a schovanci, kteří v době, kdy se rozhodovalo o jejich příslušnosti, nepřešli 21 rok věku a kteří žijí ve společné domácnosti s českými nebo židovskými rodiči (osvojiteli, pěstouny) případně s rodičem (osvojitelem, pěstounem), který je Čechem, Slovákem nebo Židem.

Žádosti o osvobození se podávají u místních Národních výborů.

Národní velitelství „Národní bezpečnostní stráž“ v Mor. Ostravě:
Vladimír Sedlář v.r.

Dodatek k vyhlášce z 16. května 1945 o povinnosti nosit označení pro Němce N v kruhu, který z této povinnosti vyjmul některé skupiny německého obyvatelstva.

OSTRAVA 1267 — 2017

Diktatura proletariátu

Vítězství komunistů ve volbách roku 1946 značně posílilo jejich sebevědomí a začali se připravovat k rozhodujícímu mocenskému střetnutí a převzetí moci. Systém spolupráce stran sdružených v Národní frontě se v důsledku toho začal rozpadat, rozpory mezi stranami se množily, politické napětí se stupňovalo. Vládní krize v únoru 1948 vyvolaná svévolnými změnami komunistů ve velitelství Sboru národní bezpečnosti (SNB), kdy nahradili nekomunistické vedení v Praze výhradně členy své strany, vyvrcholila 25. února přijetím demise 12 ministrů nekomunistických stran prezidentem E. Benešem a doplněním vlády kandidáty navrženými komunisty. Tomu předcházela nevybíravý nátlak na prezidenta včetně pohrůžky ozbrojeným zásahem Sovětů a vyvolání generální stávky. Komuniste prostřednictvím SNB a lidových milicí ovládli bezpečnostní situaci ve státě a plně v rukou měli také rozhlas, včetně ostravské stanice. V závodech, institucích veřejné správy, školách, masových organizacích a také nekomunistických politických stranách začaly vznikat tzv. akční výbory, které měly „očistit veřejný život od odpůrců lidové demokratického režimu“, což fakticky znamenalo odstavení oponentů komunistické strany.

Důsledky únorového převratu na sebe nedaly dlouho čekat. Komunisté začali pod dohledem Moskvy realizovat stalinský model diktatury. KSC v Ostravě zastavila již 25. února vydávání národnosocialistického deníku Nové slovo a lidoveckého Hlasu. Den poté došlo k zatčení krajského tajemníka národnosocialistické strany Josefa Heroda, který za nevyjasněných okolností zemřel během vyšetřování. Z redakce sociálnědemokratického deníku

Československá demokracie byli „vyakčnění“ nepohodlní novináři. Čistky probíhaly i v průmyslových závodech nebo na Vysoké škole báňské, kterou muselo opustit pět profesorů včetně mnoha studentů. Po definitivním potvrzení převzetí moci KSC ve volbách do Národního shromáždění 30. 5. 1948 provedla vládnoucí strana rozsáhlé právní, organizační a personální změny v soudnictví, bezpečnosti a armádě, které umožnily rozpoutat vlnu represí, jejichž nejviditelnějšími projevy se staly politické procesy. Komunistická moc obzvláště tvrdě vystupovala proti církvím a pronásledování neušli ani samostatně hospodařící zemědělci, kteří odmítali vstupovat do jednotných zemědělských družstev.

Na základě zákonů přijatých v dubnu 1948 došlo ke znárodnění podniků nad 50 zaměstnanců. Ekonomický a politický tlak nutil rovněž drobné živnostníky a obchodníky své provozovny úplně uzavřít nebo přejít do národních, družstevních nebo komunálních podniků. Vznikl tak Dopravní podnik města Ostravy, Restaurace a kavárny města Ostravy, Pohřební služby města Ostravy, Vodárny a lázně města Ostravy aj. Zdejší těžký průmysl hrál důležitou roli v tzv. ocelové koncepci státu. Tlak na intenzivní těžbu a výrobu se však negativně odrazil ve zvýšené úrazovosti, častých nehodách a tragických důlních neštěstích. Asi k největšímu došlo 4. 10. 1950 na dole Michálka, kdy následkem exploze důlních plynů, způsobené nezpovědnou manipulací s otevřeným ohněm jedním z mladých brigádníků, zahynulo 38 horníků, včetně sedmi učňů.

Šárka Glombíčková

Provolání k vítěznému Únoru

Únorové vítězství v roce 1948 rozhodlo s konečnou platností, že dělnická třída je u nás nositelkou vládní moci - ona je nositelkou pokroku a budovatelkou smělých staveb socialismu v naší vlasti

Povinnosti nás všech je podílet se na těchto velikých stavbách, které jsou zárukou míru a železným základem socialismu!

**Třínecké stavby n. p. závod Vítkovice
a Vítkovické stavby n. p.**
mají připravena pracoviště, na kterých osvědčíme naši pohotovost pro mír a vítězství z února 1948 uhájíme!

Muži a ženy
přiložte ruku k dílu a naše veliké dílo se podaří!

**Blíží informace o všech podmínkách a výhodách získáte u všech
ONV - JNV referátů pracovních sil!**

Náborový leták ostravských podniků apelující na „vítězství“ v únoru 1948.

Předvolební karikatura v denním tisku srovnávající oponenty KSC s aktéry Mnichovské dohody.

Ve volbách do Národního shromáždění 30. května 1948 mohli voliči hlasovat buď pro jednotnou kandidátku Národní fronty, na níž prosadili komunisté 90 % svých kandidátů, nebo do volební urny vhodit tzv. bílý lístek, čímž se však vystavovali možné perzekuci, stejně jako při úpravě volebního lístku za plentou. Kandidátka NF získala v Ostravě 90,42 % hlasů, přestože např. ve Staré Bělé bylo odevzdáno 40 % bílých lístků.

Výpověď obžalovaného Jana Buchala

Na řadu se dostává šestý obžalovaný, Jan Buchal, kterého obžaloba viní rovněž z velezrady a vyzvědačství. Zbraně, které jsou vystaveny v rohu porotní síně, tvořily část výzbroje jeho teroristické skupiny. V záškodnickém spiknutí proti republice hrál Buchal úlohu toho, který měl obstarat nejspínavější krvavou část práce. Prováděl svou činnost podle pokynů Zemínové a Přeučila, ale měl také přímé spojení s americkou špiónáží, pro kterou ještě vyzvídal.

Předseda: „Klade se vám za vinu, že jste se dopustil zločinu velezrady a vyzvědačství. Cítíte se vinen?“

Buchal: „Cítím se vinen.“

Obžalovaný Jan Buchal odpovídá pak na předsedovy otázky, že byl do roku 1947 strážmistrem SNB, a toho roku že byl pensionován.

Předseda: „Rekněte mi, jaké trestní činnosti jste se dopustil?“

Obžalovaný: „Zorganizoval jsem na Ostravsku z popudu býv. poslankyně Zemínové protistátní skupinu, jejímž cílem bylo svrhnout dnešní lidově demokratickou vládu. K tomu účelu jsem vyhledával lidi reakčního smýšlení. Pak jsem dostal příkaz z pražského ústředí, abych vybíral pro ústředí peníze. Pokusil jsem se také o navázání protistátních styků se zahraniční emigrací a se Zenklem.“

Dělnická Ostrava dýchá revolučním nadšením

V každé čtvrti je situace pevně v rukou pokrokových lidí

—var. Od Hulváků po Helfmance dýchá to revolučním vzruchem. Fryš a reakci, všichni za Klementem Gottwaldem! Ať žije nová vláda bez Zenkla Drtiny, Stránského. Ať žije jednotná pracující třída! Hlas pracující Ostravy je rozhodný, pádný, nestrpí kompromisu, nestrpí návrat toho, co zde bylo ještě před týdnem.

Komunistický deník Nová svoboda přijetí demise ministrů prezidentem E. Benešem nadšeně přivítal.

Bývalý příslušník SNB Jan Buchal (1913–1950) založil ilegální organizaci, kterou infiltrovali agenti Státní bezpečnosti. Jako doklad existence spiknutí proti republice byl J. Buchal zařazen do soudního líčení s Miladou Horákovou, s níž tento případ vůbec nesouvisel. 27. 6. 1950 byl v Praze odsouzen k trestu smrti a popraven. V ostravské části procesu padly v červenci čtyři rozsudky smrti nad Miroslavem Sýkorou (1923–1951), Milošem Morávkem (1911–1951), Josefem Polomským (1924–1951) a Ladislavem Céé (1908–1951).

Tělocvičná jednota „SOKOL“ Moravská Ostrava J.

Trída československých legií 16

Číslo jednoty: 3295/1948.

P. T.
Místní akční výbor národní fronty
v Ostravě, dne 2. 2. 1948.

Dotátek k našemu dopisu 2285/1948 z věrejšího dne zasláme vám - na vaše první přepracovaný seznam - členů, kteří byli z řad Sokolstva vyloučeni, distancováni, napomenuti a pod.

a) **Výběr z řad Sokolstva**
Dvorníková Marie, nar. 16. srpna 1899, bytem Ostrava I., Sokolák 9.
Byla vyloučena proto, že jako druhá jednatelka sokolské župy Moravskoslezské byla přítomna unesení a toto také odhlasovala, musela si být vědoma, že v nepřítomnosti prvního jednatele ponechá odhlasovaný unesení její podpis a že bude odpovídati za všechny zaslé důsledky. Tím dostatečně projevila a celým činem svůj zásměrný souhlas. Dosaň zasláho unesení sokolské župy Moravskoslezské je tak zshoubný pro celý sokolský život, že žádný omluvami nelze zlehčovat trestnost tohoto činu.

L i á k a
Jindřich, nar. 2. 10. 1902, bytem v Ostravě I., Na desátém 29.
Byl vyloučen proto, že jako mísládní sokolák župy Moravskoslezské nevykročil všech možnostech, aby se vším dŕazem varoval iniciátory provokací a škůdců sokolské kšně. Na schůzi župního předsednictva, které přišlo pobuřující unesení, nepostavil se, vědom si své odpovědnosti, se vším dŕazem proti jeho přijetí a proti jeho zveřejnění. Svůj zjevný samitavý postoj k lidové demokracii vříděs po umorových událostech dával svému politicky neinformovanému okolí jasně najevo, že na tomto místě není dostatek vůle a ochoty přispívat k potřebování klidného vývoji všci sokolových a veřejných v našem lidové demokratickém státě k cestě k socialismu.

P e k á r e k
Bohumil, narozen 26. 12. 1905, Ostrava I., Milčova 12., zůstal se závěrečné stylisace přijatého unesení sokolské župy Moravskoslezské, které značně rozrušilo sokolskou i nesokolskou veřejnost a připravil jeho změnu pro tisk. Jako zodpovědný župní činovník neprojevili vůbec žádné rozhodnosti a odporu, aby zabránili textu zveřejnění textu, o kterém musel a byl také pravdivý. Še bude mít v spolovém životě sokolů neoprávněný ohas, že pobuří politiky nevypráslé a narogsto neinformované členstvo a že v nám podrývá potřebnou uctu k představitelům našeho státu.

J u d e š á i e k
Ladislav, nar. 17. 5. 1898, bytem Ostrava VIII., Slezské nám. 1.
Kšně nebyl přítomen schůzi předsednictva sokolské župy Moravskoslezské, byl účasten závěrečné stylisace jeho unesení. Jako právník byl jistě vědom dosaň a z toho i vyplývající trestnosti zmíněného unesení. Nelze připustit jako omluvu, že jasně upozornil ty, kteří byli přítomni formulování textu, na trestnost tohoto činu, jestliže se soudašně nepostaral, aby k zveřejnění nedošlo. Šese tedy také plnou zodpovědnost ta všechny důsledky.

Tabulka - 2229 vřdy od 17. do 29. bñd.

V rámci politického boje o ovládnutí Čs. obce sokolské byli prostřednictvím akčních výborů vyloučeni v průběhu roku 1948 čelní představitelé moravskoslezské župy, kteří pro své protikomunistické postoje stáli před soudem v prvním politickém procesu v Ostravě. K nelibosti čelních představitelů KSC však obžalování obdrželi pouze podmíněné tresty odnětí svobody, za což si příslušní členové senátu krajského soudu vysloužili propuštění.

proměníme PĚTILETÝ PLÁN v čin!

659
... 497,5
... 46,95
... 1967,5

Pro sovětském vzoru vyhlásila vláda v r. 1949 první pětiletý hospodářský plán. Přesně uváděl, kde se co bude vyrábět, za jakou cenu, jaké budou mzdy nebo počty pracovníků v jednotlivých podnicích. První pětiletka měla za úkol odstranit nerovnoměrnosti v rozložení výroby na území státu, kolektivizaci vesnice, zakládání družstev a budování těžkého průmyslu, především zbrojní výroby, kde hrálo klíčovou roli právě Ostravsko a Vítkovické železárny.

Opatření strany a vlády - drtivý úder proti kapitalistickým a spekulantským živlům

Resoluce zaměstnanců válečny trub I, VZKG
Ostrava VII, 4. června 1953.
Zaměstnanci válečny trub I VZKG v Ostravě, shromáždění v počtu 1200 na celozávodní schůzi, přijali into RESOLUCI:
„My, zaměstnanci válečny trub I, závodu VZKG, shromáždění na celozávodní schůzi dne 4. června 1953, po výsledcích referátu o unesení KSC a vlády republiky Československé o postouhí reformě a o prátení listového systému, se plně stavíme za toto unesení strany a vlády a plně s ním souhlasíme.
Odsuzujeme rušitele, kteří se pokusili rušit klid a pracovní úsilí našich pracujících v některých závodech a žádáme jejich přísné potrestání.
Jsmo pevně odhodláni podpořit vládu v jejích rozhodnutích a dokažeme to plněním a překračováním našeho výrobního plánu, který plníme od začátku i. r. na 100%.
Vyzýváme všechny pracující VZKG a ostatní závody v kraji a republice, aby společně s námi byli pevní a bojovně podporovali a plnili unesení KSC, vedoucí slosky Národní fronty, a unesení naší vlády a presidenta naší republiky, milovaného soudruha Antonína Zápotoického.
Zaměstnanci válečny trub I, závodu VZKG.“

Resoluce zaměstnanců jámy Trojice ve Slezské Ostravě
My, havíři dolu Trojice, věrní revoluční tradici svého závodu, stavíme se plně za unesení naší strany a vlády o měnové reformě, která byla provedena v těchto dnech. Vidíme, že tato opatření strany a vlády je namířena proti zbytkům kapitalistů a spekulantů, kteří v budoucnu nebudou moct narušovat plynulé zásobování pracujících nebudou moct narušovat plynulé zásobování pracujících občů celého našeho hospodářství. S rozvažováním sledujeme potísní zbytků buržoazie, rozvažovali a zaskočili, kteří se snaží vnést do řad pracujících neklid a nesouhlas, kteří se snaží vnést do řad pracujících neklid a nesouhlas, kteří se snaží vnést do řad pracujících neklid a nesouhlas. Víme, že podléhání zasláhlým náladám a vyvolávání neklidu je živnou půdou pro porušování státní a pracovní disciplíny a škodlivé zájnam dělnické třídy.
Vyzýváme proto všechny pracující na našich dolech, hutích a závodech, aby odhalovali a nemilosrdně pranžovali všechny narušovatele našich řad. Před námi stojí velký úkol splnit pátý rok Gottwaldovy pětiletky, a vynaložíme všechno úsilí, abychom ještě lépe než dosud plnili plán na našem dole. Zavazujeme se, že ve všech předcích zavedeme práci podle grafického cyklističnosti a rozvíjíme socialistickou soutěž.
Souhlasíme s unesením strany a vlády o měnové reformě, rozvíjíme boj proti všem rozvratkům a za dobítí zbytků reakce v naší lidové demokratické republice.
Tím nejlépe splníme přísahu, danou našim učitelům a vědcem, soudruhům Státními a Gottwaldovi.
Ostrava VIII dne 4. června 1953.
Odhlasováno zaměstnanci jámy Trojice.

Hospodářský neúspěch první pětiletky vedl k měnové reformě, vyhlášené k 1. červnu 1953, jejíž přípravy vláda před veřejností do poslední chvíle tajila. Současné byl zrušen listkový systém a uvolněn trh se zbožím. Reforma dopadla drtivě na většinu obyvatel, mnozí přišli o celoživotní úspory. Důsledkem byla vlna protestů především mezi dělníky, v jejichž souvislosti bylo v Ostravě odsouzeno 22 osob. Jedna z největších demonstrací před jámou Trojice ve Slezské Ostravě byla rozeznána ozbrojenými složkami a za použití propagandy odsouzena v tisku.

Od Pražského jara do Listopadu

Demokratizační hnutí vrcholící v roce 1968 se záhy projevilo rovněž v Ostravě. Hybnou silou reforem se stala humanitní inteligence, které se podařilo rychle navázat spojení s pracujícími zdejšími průmyslovými podniky. Aktivizovaly se organizace Národní fronty, další vznikaly nebo obnovovaly činnost. Na regionálních konferencích KSČ odstoupili ze svých funkcí představitelé jejího konzervativního křídla, které však v Ostravě mělo poměrně silné pozice.

Obrobný proces násilně přerušila 21. srpna 1968 okupace vojsky Varšavské smlouvy, která vyvolala spontánní vlnu odporu. Iniciativu však záhy přebrala skupina „zakládajících a zasloužilých“ členů KSČ, k níž se z existenčních obav či pragmatických pohnutek přidali další členové komunistické strany. Protesty probíhaly ještě v průběhu roku 1969. Poslední z nich se uskutečnil v den prvního výročí okupace. Poté již nastalo 20leté období normalizace v čele s jednou z nejkonzervativnějších garnitur v rámci celého tehdejšího Československa. Následná „očista“ veřejného života od zastánců reformního proudu se dotkla stovek osob. Většina občanů se však se stávající společensko-politickou situací smířila a upřednostnila uspokojování materiálních potřeb.

Návrat k direktivnímu řízení hospodářství znamenal také opětovné navýšení investic do odvětví těžkého průmyslu. O tom, že Ostrava byla nadále městem uhlí a železa, svědčí údaje ze 70. a 80. let, kdy zdejší podniky vyprodukovaly přibližně 17 % celostátní těžby uhlí, 65 % koksu, 40 % oceli a 45 % surového železa.

Mezi závažné problémy nadále patřil stav životního prostředí. Ostrava byla v celorepublikovém měřítku stále na jednom z nejhorších míst v úrovni prašnosti, která se

v 70. a 80. letech 20. století udržovala přibližně na 350 t/km² za rok. Rovněž kvalita vody v tocích byla tristní.

Disidentské hnutí, které se aktivizovalo po vzniku Charty 77, nemělo v Ostravě oproti jiným velkým městům širší základnu. K jeho nejvýznamnějším představitelům patřili publicista a spisovatel Jaromír Šavrdra, novinář Karel Biňovec a středoškolský profesor a spisovatel Vladimír Liberda.

Kulturní život reprezentovaný např. Státním divadlem Ostrava, Janáčkovou filharmonií Ostrava či Galeríí výtvarného umění v Ostravě si přes razantní normalizační zásahy udržel solidní úroveň. Obzvláště výrazná byla ostravská scéna populární a folkové hudby.

Do síně slávy ostravského sportu se v této době zapsali např. Vítězslav Mácha, Helena Fibingerová, Tatána Kocembová nebo Ivan Lendl.

Zásadní změnu režimu přinesly události následující po demonstraci na Národní třídě v Praze 17. listopadu 1989. Od 20. listopadu vstupovali do stávkových herci a studenti vysokých škol a na náměstí Lidových milic probíhaly protestní mítinky. Další vývoj významně ovlivnily ustavení ostravského koordináčního centra Občanského fóra a především generální stávka 27. listopadu, ke které se připojila většina Ostravanů. Na plenárním zasedání Národního výboru města Ostravy 13. 12. 1989 podali rezignaci členové rady a primátorem byl zvolen Lubomír Vejř z KSČ. Symbolicky byla první část polistopadového dějství v Ostravě zakončena změnou názvu náměstí Lidových milic na Masarykovo náměstí 24. prosince 1989 a odstraněním sochy Milicionáře o čtyři dny později.

Martin Juřica

Publicista Antonín J. Liehm (* 1924) při projevu na veřejné diskuzi 21. února 1968 v zasedací síni Nové radnice.

Občané protestující proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy 21. srpna 1968 před Vítkovickými železárnami Klementa Gottwalda.

Tribuna prvomájových oslav před Domem kultury pracujících VŽKG (dnes Dům kultury města Ostravy) v roce 1975. První zleva vedoucí tajemník Krajského výboru KSČ Miroslav Mamula (1930–1986), zcela vpravo vedoucí tajemník Městského výboru KSČ Karel Mátl (1925–2008) při projevu.

Manifestace na náměstí Lidových milic (dnes Masarykovo náměstí) konaná v době generální stávky 27. listopadu 1989.

Leták odsuzující okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy rozšiřovaný v Ostravě.

Moravské chemické závody a důl Jan Šverma v Mariánských Horách, 70.–80. léta 20. století.

Obytný monoblok na ulici Dr. Martíňka v Hrabůvce, 70. léta 20. století.

Spojené deníky vycházející v Ostravě od 22. srpna do 2. září 1968, připravované především redaktory Nové svobody, které informovaly o prvních dnech okupace.

Výstava prací nezávislých umělců na haldě Ema ve Slezské Ostravě, 80. léta 20. století.

Pozvánka na oslavy 1. máje 1977 v Ostravě se schématem řazení průvodu.

Pozvánka k převzetí výúčního listu, které organizoval Sbor pro občanské záležitosti obvodu Ostrava 3 v roce 1976.

Karel Biňovec (1924–1991), publicista a signatář Charty 77.

Nejznámější ostravský samizdatový časopis Severomoravská pasivita rozšiřovaný od začátku roku 1989.

Čas transformace

Ostrava prošla po roce 1989 největší proměnou ze všech velkých měst České republiky. Změna politického systému se odrazila také v novém správním uspořádání města. Po obnovení samosprávy v roce 1990 bylo namísto původních čtyř nově ustaveno 23 městských obvodů. Na postu primátora se v letech 1990–2000 vystřídalí představitelé KSČ, Občanského fóra, Občanského hnutí, Občanské demokratické strany a České strany sociálně demokratické.

Restrukturalizován byl ostravský průmysl. Vytěžením posledního vozíku na dole Odra v Přívoze 30. června 1994 byla v Ostravě ukončena těžba černého uhlí. Ve Vítkovických železárnách byl v roce 1998 zastaven provoz vysokých pecí, o jejichž dalším osudu se vedly bouřlivé diskuze, neboť jednou z variant řešení byla úplná likvidace areálu. Samotná společnost byla rozdělena na dvě firmy: Vítkovice Steel, a. s., a Vítkovice, a. s., z nichž druhá se stala základem strojírenské skupiny. Rovněž Nová huť byla v 90. letech 20. století transformována na akciovou společnost a privatizován byl také nejvýznamnější chemický provoz – Moravské chemické závody. Novým fenoménem se stala nezaměstnanost, která k 31. prosinci 2000 dosáhla 16,6 %, což činilo 26 402 žadatelů o zaměstnání. Restrukturalizaci průmyslu a tvorbě nových pracovních míst měly napomoci zvažované průmyslové zóny, např. v Hrabové.

K významným počínům k rozvoji regionu patřilo založení Ostravské univerzity v roce 1991 a další rozšíření Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava.

Ze staveb dokončených do konce roku 2000 lze uvést novostavbu Divadla loutek Ostrava, rekonstrukce a přístavby Archivu města Ostravy nebo Janáčkovy konzervatoře Ostrava.

Životní prostředí patří v Ostravě k nejcitlivěji vnímaným tématům. V této oblasti došlo

od roku 1989 k výraznému zlepšení, a to jak v kvalitě ovzduší, tak v míře znečištění vodních toků. Například množství tuhých emisí se snížilo ze 49 000 tun v roce 1989 na 2565 tun o 11 let později.

Rozdělení Československa na dva samostatné státy 1. ledna 1993 se odrazilo rovněž v životě Ostravanů. Nejcitelněji se dotklo těch občanů, kteří měli v době rozpadu státu místo narození mimo území České republiky, nebo trvalý pobyt kratší pěti let. Ti, pokud si chtěli české státní občanství zachovat, museli podat příslušnou žádost. Jednalo se převážně o slovenské občany. Rozpad státu se také dotkl mnoha firem, jejichž export do Slovenské republiky značně poklesl.

Ostravu těžce postihla povodeň v červenci 1997, při níž byla zasažena jedna třetina města, zaplaveno bylo přes 2000 domů a evakuováno muselo být 15 000 občanů. Živelní katastrofa si také vyžádala oběti nejvyšší – tři lidské životy.

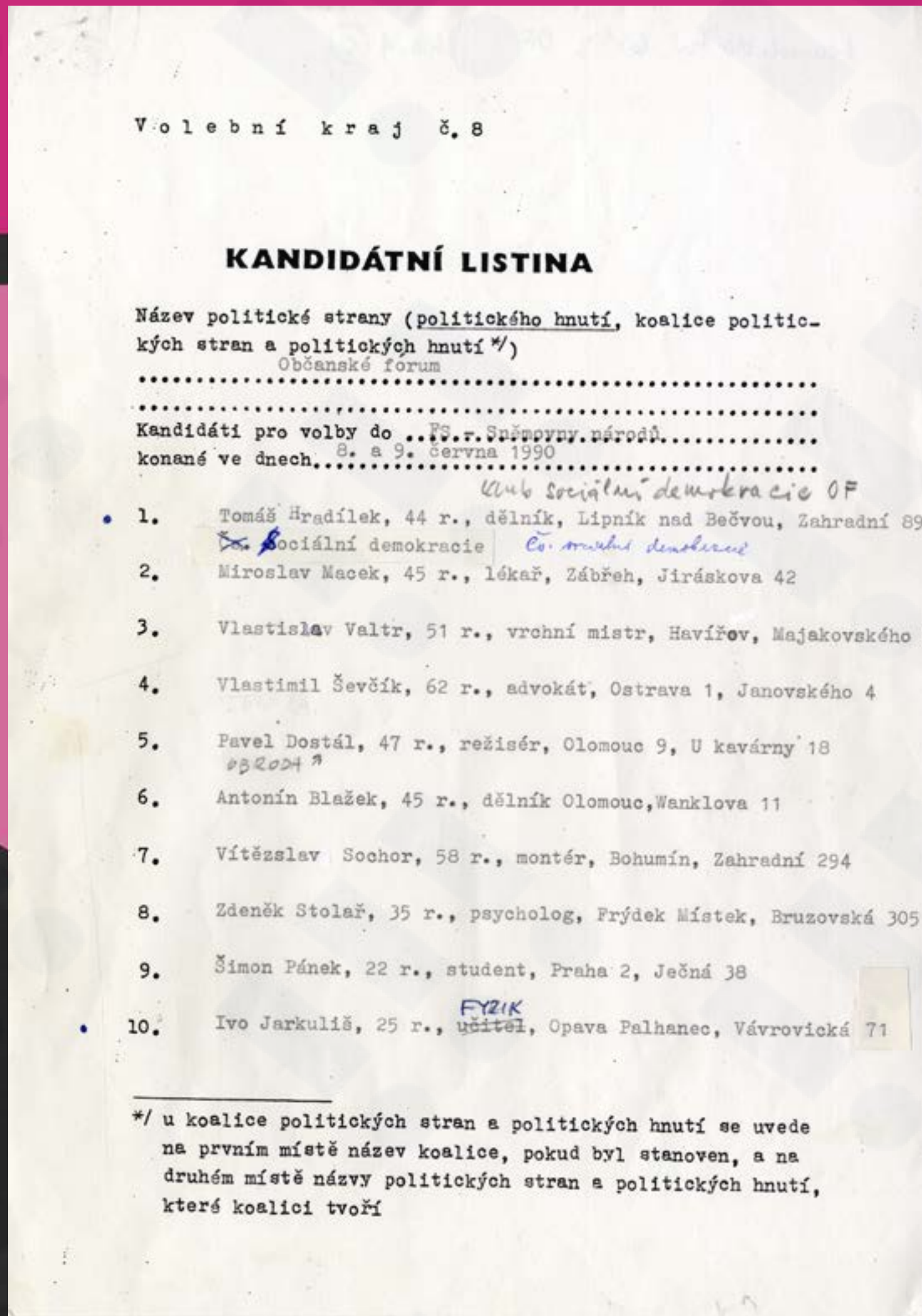
Ostravský kulturní život zaznamenal po roce 1989 pozoruhodný vývoj. Ve městě působí čtyři profesionální divadla: Národní divadlo je Janáčkova filharmonie Ostrava. Galerie výtvarného umění v Ostravě se řadí k pěti nejvýznamnějším výstavním sítím v ČR a k renomovaným galeriím náleží také Výstavní síň Sokolská 26 či soukromé Výtvarné centrum Chagall. Bohatou sbírkotvornou a výstavní činnost vyvíjí Ostravské muzeum. V roce 1993 bylo otevřeno na bývalé jámě Anselm v Petřkovicích Hornické muzeum.

Ostrava je také místem konání vrcholných sportovních akcí, jakými jsou např. atletický mítink Zlatá tretra či utkání tenisového Davis Cupu.

Martin Juřica

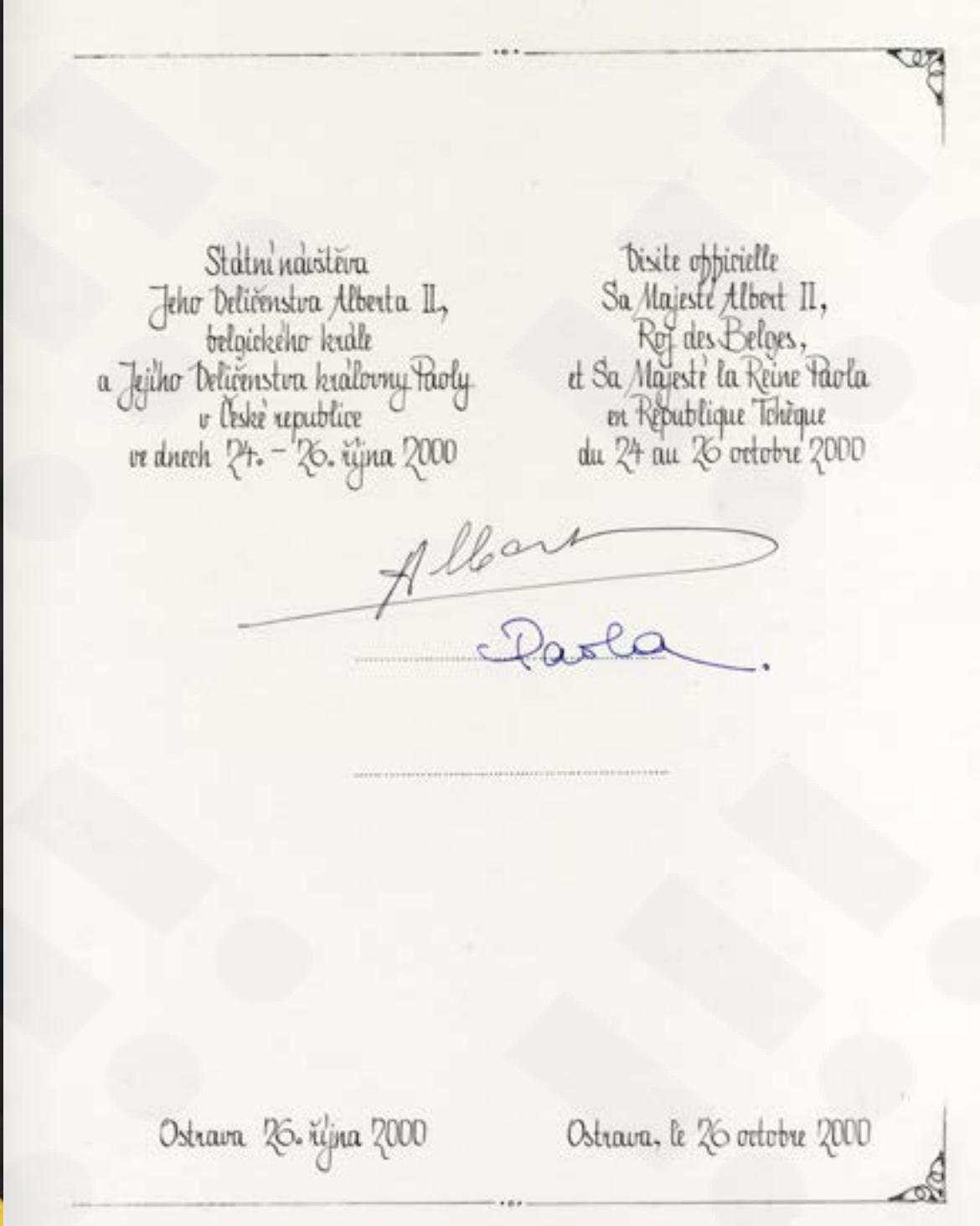
Prezident Václav Havel u hrobu signatáře Charty 77 Jaromíra Šavrdy (1933–1988) na hřbitově v Hrabové při návštěvě Ostravy 3. ledna 1990.

Kandidátní listina Občanského fóra do Sněmovny národů Federálního shromáždění do voleb konaných 8. a 9. června 1990.

Zatopením křižovatky u vodárny v Nové Vsi při záplavách v červenci 1997 byla výrazně ochromena doprava ve městě.

Zápis belgického královského páru do pamětní knihy města při návštěvě Ostravy 26. října 2000.

Belgický král Albert II. a královna Paola s primátorem města Ostravy Evženem Tošenovským při slavnostním přivítání u Nové radnice.

Článek v deníku Moravskoslezský den o inauguraci prvního biskupa ostravsko-opavské diecéze Františka Václava Lobkowicze (* 1948), která se uskutečnila 31. srpna 1996.

Leták s pozvánkou na lehkooatletický mítink Zlatá tretra v roce 1997.

Poslední vozík uhlí z dolu Odra v Přívoze, jímž byla 30. června 1994 ukončena těžba v Ostravě.

V pozadí železniční vozy, tzv. veroniky, které převezly poslední tekuté železo vyrobené ve vysokých pecích Vítkovických železáren 27. září 1998.

Moderní budova Divadla loutek Ostrava na Pivovarské ulici, otevřená v roce 1999. Průčelí zdobí sochy Tomáše Volkmera (* 1961).